

Till statsrådet och chefen för Finansdepartementet

Genom beslut den 23 juni 1999 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till hur föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden kan stärkas. Härvid skulle även beaktas den betydelse de statliga spelen har för statens inkomster. Utredaren fick även uppdraget att bedöma om tillståndsgivningen till AB Svenska Spel och ATG ytterligare skall kunna delegeras från regeringen till Lotteriinspektionen.

Som utredare förordnades den 1 juli 1999 ambassadör Bengt K.Å. Johansson. Som expert i utredningen utsågs den 23 augusti 1999 generaldirektör Lars Högdahl och som sekreterare utsågs den 15 september 1999 förre förbundschefen i Stockholms Idrottsförbund Martin Carlstein. Utredningen fick den 9 december förlängd tid för sitt arbete och skulle vara slutförd i och med utgången av februari år 2000.

Härmed överlämnas betänkandet "Föreningslivet på spel- och lotterimarknaden" (SOU 2000:9). Under arbetets gång har jag kallat utredningen för "Den nya spel- och lotteriutredningen".

Stockholm i februari år 2000

Bengt K.Å. Johansson

/Martin Carlstein

Lars Högdahl

Innehåll

Sammanfattning	7
Författningsförslag	13
1 Inledning	19
1.1 Bakgrund.....	19
1.2 Uppdraget.....	20
2 Den svenska spelmarknadens utveckling	23
3 Nya förutsättningar för föreningslivet	29
3.1 Mer pengar till fler från bingospel	29
3.2 Intäkter från värdeautomater och kasinoverksamhet tillförs folkrörelserna.....	33
3.3 Lottförsäljningsterminaler görs lagliga.....	36
3.4 ”Pajazzospel” i bingohallarna.....	39
3.5 Friare vinstval i folkrörelsernas lotterier	40
3.6 Förbättrade möjligheter på lottmarknaden för folkrörelserna.....	42
4 Ytterligare delegering av regeringens tillståndsgivning	49
5 Folkrörelsedrivet spel på Internet	53
6 Spelberoende	57
7 Konsekvensbeskrivningar	61
8 Författningskommentar	67

Bilagor

<i>Bilaga 1:</i>	Kommittédirektiv (Dir 1999:52).....	69
<i>Bilaga 2:</i>	Bedömningsgrunder vid tillståndsgivning för bingo (Västsvenska Idrottsförbundet).....	73
<i>Bilaga 3:</i>	FSL:s medlemsorganisationer 1999-10-22.....	77
<i>Bilaga 4:</i>	Rikslotterier.....	79

Sammanfattning

Uppdraget

Regeringen beslöt vid sammanträde den 23 juni 1999 att tillkalla en särskild utredare.

Av direktiven (1999:52) framgår att denne ska lämna förslag till hur föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden kan stärkas. Härvid har utredaren att beakta den betydelse de statliga spelen har för statens inkomster. Vidare har han att bedöma om tillståndsgivningen till AB Svenska Spel och AB Trav och Galopp (ATG) bör delegeras från regeringen till Lotteriinspektionen.

Utredningen fick förlängd tid för sitt arbete den 9 december 1999. Uppdraget skall vara avslutat i och med utgången av februari år 2000.

Förslagen

Förslagen omfattar såväl åtgärder som påverkar marknadssegmentering som förenklingar och förbättringar av reglerna för folkrörelsernas spelverksamhet:

- Nya och rättvisare regler för tillståndsgivning för bingospel.
- Rätt att anordna spel på skicklighetsautomater i bingohallar och vissa föreningslokaler.
- Överskottet från AB Svenska Spels kasinoverksamhet förs till folkrörelserna.
- Tillstånd att använda lottförsäljningsterminaler.
- Ökat marknadsutrymme för folkrörelsernas lotterier.
- Ökad likformighet i behandlingen av spelmarknadens aktörer i samband med tillståndsgivningen.
- Förbättringar för folkrörelserna när det gäller framtida spel på Internet.
- Namnbyte på Lotteriinspektionen till Spel- och lotteriinspektionen.

Nya regler för spel i bingohallar

Utredningen behandlar förslag som syftar till förbättringar för föreningslivet både på den lokala nivån och på riksnivå. De förslag som behandlar spel i bingohallar berör det lokala föreningslivets bingoallianser.

Det föreslås att Lotteriinspektionen av regeringen ges uppdraget att ge ut föreskrifter för hur den framtida verksamheten i bingohallar ska bedrivas. Härigenom får bingoallianserna samma regler oavsett var i landet bingon bedrivs. De nya föreskrifterna ska också ta hänsyn till behovet av nyetablering av bingohallar. Det gäller främst i storstadsregionerna. De nya föreskrifterna ska också innehålla en ny fördelningsnyckel som länsstyrelserna ska följa vid beslut om vinstdelning. Fler föreningar ska ha möjlighet att bli förmånstagare. Den fördelningsnyckel som är framtagen inom Västsvenska Idrottsförbundet kan tjäna som modell.

Även om värdeautomater numera får ställas ut i bingohallar föreslås att tre skicklighetsautomater av typ "Pajazzo" också får ställas ut i en bingohall. I föreningslokaler får endast en automat ställas ut. En bingoallians får rätten att ställa ut maximalt 25 sådana automater inom alliansens upptagningsområde. Insatsen får högst vara 1/7000 basbelopp (5 kr). Högsta vinsten får ej överstiga 1/300 basbelopp (120 kr). Automaten ska vara typgodkänd av Lotteriinspektionen. Länsstyrelserna är tillståndsmyndighet.

Länsstyrelserna ska också få nya regler för hur kontrollanter till bingohallar ska utses i syfte att skilja mellan rollerna för tillståndsgivning och kontroll.

Överskottet från värdeautomater och kasinoverksamhet tillförs föreningslivet

Utredningen föreslår att nettoöverskottet från värdeautomater och kasinospel i AB Svenska Spels regi i sin helhet överförs till folkrörelserna. Detta är utredningens förslag till hur riksdagens beslut från våren 1996 att folkrörelserna på sikt ska få en andel av AB Svenska Spels totala vinst skall fullföljas. På sikt innebär detta ett nettobidrag på minst 700 miljoner kronor från AB Svenska Spel. Främjande- och friluftsförbund bör också kunna inlemmas i denna vidare vinstdelning.

Lottförsäljningsterminaler görs lagliga

En lottförsäljningsterminal är ej tillåten enligt gällande lotterilag eftersom den innehåller ett elektroniskt minne. Utredningen föreslår att rikslotterierna ska ges möjlighet att utnyttja en ny modern distributionsform för försäljning av lotter. Det elektroniska minne som finns i terminalen används endast för att hålla reda på sålda och osålda lotter och bör därför inte innebära hinder för godkännande. Maximum av ett rikslotteris lotter som ska kunna få säljas via terminalen är 75 % av lotterna. Terminalerna bör få ställas upp på sådana platser där det normalt säljs spel och lotterier.

Friare vinstval i folkrörelsernas lotterier

I utredningen föreslås friare regler för vinster i folkrörelsernas lotterier. Folkrörelserna föreslås få ensamrätt att ha varuvinster i sina lotterier. AB Svenska Spel bör sålunda inte ha denna möjlighet. Folkrörelserna föreslås vidare få rätt att i princip fritt fördela vinsterna mellan varuvinster och penningvinster. I dag är möjligheten till penningvinster starkt begränsad.

För att uppnå en likvärdig behandling vid tillståndsgivningen av folkrörelsernas rikslotterier med AB Svenska Spel ska Lotteriinspektionen ha möjlighet att tillämpa principen om beräknad vinstandel på ett statistiskt utfall även för folkrörelserna större lotterier.

Vidgat utrymme för folkrörelserna på lotterimarknaden

Folkrörelsernas möjligheter på den "rena" lottmarknaden måste stärkas. På skraplottmarknaden finns goda möjligheter till ökade inkomster för folkrörelserna. I utredningen föreslås därför att AB Svenska Spel får disponera ett "tak" om högst två traditionella lotterier och att lottmarknaden i övrigt i princip ska vara folkrörelsernas marknad. AB Svenska Spels övriga lotterier ska vara avvecklade senast två år efter det att bolagets nuvarande koncession upphör (2001-12-31). Detta innebär ett kraftigt ökat utvecklingsutrymme för folkrörelsernas lotterier. En sådan renodling av gränsdragningen mellan AB Svenska Spel och folkrörelserna skulle sannolikt också minska konkurrenstrycket och kostnaderna för marknadsföring. Lotteriinspektionen ges rätten att medge undantag från denna huvudregel i vissa speciella fall.

Ytterligare delegering av tillståndsgivningen till Lotteriinspektionen.

Tillståndsgivningen för AB Svenska Spel och ATG ska i större utsträckning delegeras från regeringen till Lotteriinspektionen. Regeringen ska alltså ange ramarna i form av koncessioner men alla detaljregler i form av t.ex. villkor, ordningsregler och kontrollfrågor kring varje enskilt spel ska i framtiden ges genom särskilt tillstånd från Lotteriinspektionen. Härigenom skapas också en bättre likformighet i tillståndsgivningen mellan olika aktörer.

Folkrörelsedrivet spel på Internet

Efter den försöksperiod med spel på Internet som pågår, med regeringens tillstånd, ska en utvärdering ske. Då kommer frågor om bl.a. spelberoende och betalningssäkring att belysas. Enligt utredningen har spel på Internet kommit för att stanna. Internationellt har utvecklingen gått snabbt. Det bästa sättet att hålla utländska internetoperatörer utanför den svenska spelmarknaden är att låta de statskontrollerade spelbolagen och folkrörelserna utveckla attraktiva egna spel. Lotterilagens regler bör gälla också för spel på Internet. Efter försöksperiodens slut bör det vara Lotteriinspektionen som ger tillstånd och anger villkor för spel på Internet med tillämpning av de regler som bl.a. finns i lotterilagen.

Nya arbetsuppgifter för Lotteriinspektionen

Med anledning av att Lotteriinspektionen får en rad nya uppdrag genom delegering av uppgifter från regeringen samt ändringar i gällande lagstiftning föreslår utredningen att myndigheten byter namn till Spel- och Lotteriinspektionen. Det kräver också att styrelsens kompetens och sammansättning ses över. Strategiskt är också att en aktiv kompetensutveckling genomförs vad avser de anställda hos inspektionen.

Utredningen föreslår att ett branschråd knyts till Spel- och lotteriinspektionen. Rådet ska i första hand bestå av representanter för AB Svenska Spel, ATG och folkrörelserna. Branschrådets primära uppgift är att verka för att konkurrenstrycket på den svenska spel- och lotteri-marknaden sänks.

Konsekvensbeskrivningar

Denna utredning har haft den obligatoriska skyldigheten att pröva utredningsförslagen utifrån flera perspektiv:

- Jämställdhetspolitiska konsekvenser (dir.1994:124)
- Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet (dir.1996:49)
- Offentliga åtaganden (dir.1994:23)
- Regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50)

De förslag som läggs bedöms ej få några konsekvenser för uppsatta jämställdhetsmål.

När det gäller konsekvenserna för brottslighet och det brottsförebyggande arbetet kan konstateras att huvuddelen av den svenska spelmarknaden utnyttjas av de statligt kontrollerade bolagen. Lotteriinspektionen och länsstyrelserna utser särskilt utbildade kontrollanter vad avser allt annat spel och lotterier som får tillstånd.

De polisanmälningar som görs av lotteriinspektionen handlar företrädesvis om mindre lotterier som ej fått tillstånd eller att utbetalning i kontanter från förströelsemaskiner har skett, vilket är olagligt.

Mina förslag riktar sig inte mot denna sektor av spel- och lotteri-marknaden.

De nya offentliga åtaganden som läggs på länsstyrelsen bedömer utredningen kunna inrymmas inom nuvarande resurser.

Lotteriinspektionen får genom förslaget vissa nya uppgifter. Detta kommer sannolikt att kräva nyrekrytering av viss expertis och insatser för kompetensutveckling av personal. Av regeringens budgetproposition framgår att inspektionen får sitt anslag höjt med 4 miljoner kronor under det närmaste budgetåret. Dessa nya resurser bedöms vara tillfyllest för att Lotteriinspektionen ska kunna fullgöra de nya arbetsuppgifterna.

Utredningen anser härutöver att förslagen inte på något avgörande sätt kan påverka spelberoendet. Regeringen bör dock följa utvecklingen.

Utredningen anger ett framtida "tak" för antalet lotterier hos AB Svenska Spel. Tillstånd ska kunna ges till maximalt två lotterier. Bolagets avser driva fyra lotterier fr.o.m. innevarande år. Utredningens förslag går ut på att AB Svenska Spel åläggs att lägga ner två av dessa under en fyraårsperiod. Med utgångspunkt från 1999 års försäljningsstatistik skulle en nedläggning av de två mindre lotterierna ge en minskning med ca 15% av bolagets totala lotteriomsättning. Utredningen utgår från att AB Svenska Spel kan kompensera sig genom förädling och effektivare säljinsatser för bolagets övriga lotteri- och spelprodukter.

Enligt uppgift från AB Svenska Spel kan ca 25 tjänster komma att beröras i Visby. Eftersom avvecklingstiden är ca. fyra år bedömer utredningen att detta kan ske med omplaceringar, vissa pensionsavgångar samt vid behov överföring av nya arbetsuppgifter från Sundbyberg till Visby.

Förslagen kan sammantaget leda till att statens framtida intäkter från AB Svenska Spel ökar långsammare. Vissa inkomster för staten föreslås som nämns i stället tillföras folkrörelserna.

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i lotterilagen (1994:1000)

Härigenom föreskrivs i fråga om lotterilagen (1994:1000)

dels att ordet Lotteriinspektionen skall bytas ut mot Spel- och lotteriinspektionen,

dels att 4, 14, 16, 24, 41 och 43 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 16 a och 26 a §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Med *egentligt lotteri* avses i denna lag ett sådant lotteri som anges i 3 § andra stycket 1 och 2 med undantag för vadhållning i samband med hästtävling och sådan vadhållning i samband med idrottstävling som bedrivs i mer än en kommun.

Med *lottförsäljningsautomat* avses en automat som inte är utrustad med en slumpvalsgenerator eller ett elektroniskt minne och som efter betalning förser deltagaren med en lottsedel som antingen är en vinstlott eller en nitlott.

Med lottförsäljningsterminal avses en terminal som tillsammans med andra motsvarande terminaler är förbunden med en huvudcentral som är utrustad med ett centralt elektroniskt minne och som efter betalning elektroniskt distribuerar en numrerad, på en monitor synlig lott, som antingen är en vinstlott eller en nitlott och som betalar ut vinst i form av vinstbevis. En huvudcentral får inte vara utrustad med en slumpvalsgenerator.

Nuvarande lydelse

Förslutna lotter och bingobrickor som används i ett lotteri skall vara av godkänd typ. Detsamma gäller teknisk utrustning som används för insatser, vinstdragning eller kontroll av egentliga lotterier och bingospel.

Ett beslut om tygodkännande får förenas med villkor.

Tillstånd att anordna ett egentligt lotteri får ges, om

1. en vinst som utgörs av pengar uppgår till högst ett basbelopp,

2. värdepappersvinster utgör högst 25 procent av det sammanlagda vinstvärdet i lotteriet,

3. värdet av vinsterna i lotteriet motsvarar minst 35 procent och högst 50 procent av insatsernas värde,

4. vinstandelen anges på lottsedlarna, lottlistorna eller på den plats där lotteriet bedrivs, och

5. det kan antas att lotteriet kommer att ge sökanden skälig avkastning och att denna kommer att användas för det aktuella allmännyttiga ändamålet.

Föreslagen lydelse

14 §

Förslutna lotter, *vinstbevis* och bingobrickor som används i ett lotteri skall vara av godkänd typ. Detsamma gäller teknisk utrustning som används för insatser, vinstdragning eller kontroll av egentliga lotterier, bingospel, *lottförsäljningsterminaler* och *de skicklighetsautomater som har tillstånd med stöd av 26 a §.*

Ett beslut om tygodkännande får förenas med villkor.

16 §

Tillstånd att anordna ett egentligt lotteri får ges, om

1. värdet av vinsterna i lotteriet motsvarar minst 35 procent och högst 50 procent av insatsernas värde,

2. vinsterna i lotteriet utgörs av varor, värdepapper eller pengar,

3. vinstandelen anges på lottsedlarna, lottlistorna eller på den plats där lotteriet bedrivs, och

4. det kan antas att lotteriet kommer att ge sökanden skälig avkastning och att denna kommer att användas för det aktuella allmännyttiga ändamålet.

Kravet enligt första stycket 1 på vinstutdelningsprocent gäller inte för lotterier som skall bedrivas i flera län om det finns särskilda skäl.

Nuvarande lydelse

Kravet enligt första stycket 5 på skälig avkastning gäller inte om det finns särskilda skäl för annat.

Om lotterna skall säljas i en lottförsäljningsautomat krävs vidare att

1. en vinstplan är fastställd i förväg,

2. vinsterna har dragits i förväg inför en av tillståndsmyndigheten godkänd kontrollant, och att

3. automaten inte betalar ut någon vinst.

Föreslagen lydelse

Kravet enligt första stycket 4 på skälig avkastning gäller inte om det finns särskilda skäl för annat.

Om lotterna skall säljas i en lottförsäljningsautomat krävs vidare att

1. en vinstplan är fastställd i förväg,

2. vinsterna har dragits i förväg inför en av tillståndsmyndigheten godkänd kontrollant, och att

3. automaten inte betalar ut någon vinst.

16 a §

Om lotterna i ett egentligt lotteri enligt 16 § skall säljas i en lottförsäljningsterminal krävs vidare att

1. en vinstplan är fastställd i förväg,

2. lotteriet skall bedrivas i flera län och att

3. högst 75 procent av lotterna i lotteriet får säljas i terminalen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om spelplats för terminalerna.

Nuvarande lydelse

Vid prövningen av frågor om tillstånd enligt 22 § till bingospel skall särskild hänsyn tas till sammanslutningens behov av inkomster från bingospel för sin verksamhet.

Om utrymmet för bingospel på marknaden är begränsat skall vid bedömningen av behovet av inkomster från bingospel hänsyn främst tas till omfattningen av ungdomsverksamheten i sammanslutningar vars ändamål naturligen kan förenas med ungdomsverksamhet. Företräde skall dessutom ges sammanslutning som bedriver verksamhet som främjar förståelsen för och underlättar anpassningen av handikappade barn och ungdomar i samhället.

Föreslagen lydelse

24 §

Vid prövningen av frågor om tillstånd enligt 22 § till bingospel skall särskild hänsyn tas till sammanslutningens behov av inkomster från bingospel för sin verksamhet.

Om utrymmet för bingospel på marknaden är begränsat skall vid bedömningen av behovet av inkomster från bingospel hänsyn främst tas till omfattningen av ungdomsverksamheten i sammanslutningar vars ändamål naturligen kan förenas med ungdomsverksamhet. Företräde skall dessutom ges sammanslutning som bedriver verksamhet som främjar förståelsen för och underlättar anpassningen av handikappade barn och ungdomar i samhället.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om grunderna för tillståndsgivning till bingospel.

26 a §

Tillstånd att anordna spel på skicklighetsautomater i andra fall än som avses i 26 § får ges om

1. spelet anordnas

a) i samband med bingospel eller

b) i en lokal som disponeras för föreningsverksamhet av en förening som ingår i en bingoallians,

Nuvarande lydelse

Lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd enligt 16 § när lotteriet skall bedrivas i flera län.

Lotteriinspektionen prövar också frågor om tillstånd i fall då särskilt tillstånd krävs enligt 18 §.

Föreslagen lydelse

2. värdet av spelarens insats uppgår till högst 1/7000 basbelopp per spel,

3. värdet av högsta vinsten uppgår till högst 1/300 basbelopp,

4. högst tre spelautomater placeras i varje bingohall,

5. högst en spelautomat placeras i varje föreningslokal,

6. högst 25 spelautomater placeras ut per bingoallians,

7. varje spelautomat förses med tillståndshavarens namn eller något annat kännetecken,

8. det kan antas att spelautomaten inte kommer att användas för något annat ändamål än den enligt ansökan är avsedd för, och

9. det kan antas att god ordning kommer att råda inom den lokal eller på den plats där spelet skall bedrivas.

Tillstånd enligt första stycket får bara lämnas till den som har tillstånd att anordna bingospel.

41 §

Spel- och lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd enligt 16 § när lotteriet skall bedrivas i flera län.

Spel- och lotteriinspektionen prövar också frågor om tillstånd i fall då särskilt tillstånd krävs enligt 16 a eller 18 §.

Nuvarande lydelse

Lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd att anordna

1. spel på varuspelsautomater enligt 25 §,
2. spel på penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater enligt 26 §,
3. roulettspel och tärningsspel enligt 32 § och
4. kortspel enligt 34 §.

Föreslagen lydelse

43 §

Spel- och lotteriinspektionen prövar frågor om tillstånd att anordna

1. spel på varuspelsautomater enligt 25 §,
2. spel på penningautomater, värdeautomater och skicklighetsautomater enligt 26 §,
3. roulettspel och tärningsspel enligt 32 § och
4. kortspel enligt 34 §.

Länsstyrelsen prövar frågor om tillstånd att anordna spel på skicklighetsautomater enligt 26 a §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den svenska spelmarknaden har vuxit mycket kraftigt under de senaste decennierna. Omsättningen på hela marknaden är nu uppe i 31 miljarder kronor om året. De statligt bedrivna spelen har ökat sin andel av marknaden på bekostnad av folkrörelsernas spel och lotterier.

Den tekniska utvecklingen har varit snabb. Det handlar nu om online-spel, datornät och spel- och lotterier i tv-sändningar.

Under denna mycket expansiva tid har ett flertal statliga utredningar arbetat. Alla har bl.a. haft i uppgift att lämna förslag till hur folkrörelserna skulle kunna få en starkare ställning på spel- och lotterimarknaden.

1987 års lotteriutredning lämnade flera förslag till förenklingar och förbättringar till fördel för föreningslivets spelverksamhet (SOU 1987:59).

I betänkandet ”Vinna eller försvinna” (SOU 1992:130) gjordes en omfattande genomgång och utvärdering av lotterilagen. Denna utredning lämnade förslag som skulle underlätta för folkrörelsernas spel- och lotterier. Det gällde t.ex. fler och större penningvinster, nya spelformer, förenklingar, slopad bingoskatt etc. Endast en mindre del av denna utrednings förslag kom att förverkligas.

År 1997 tillsattes en särskild utredare för att göra en översyn av hela lotterilagen (Dir. 1997:112). Utredaren ska lämna förslag till en mer teknikoberoende ramlagstiftning, se över begrepp, definitioner och tillämpningsområden, samordning av lagar på spelområdet, hur anpassningen till EG-rätten ska ske samt att analysera om det behövs regler för spel över Internet. Allt detta ska ske inom ramen för den allmänna principen att överskottet från spel- och lotterier ska tillfalla staten och andra allmännyttiga ändamål.

Denna utredning har avlämnat delbetänkandet Automatspel (1998:144). Utredaren planerar att avlämna sitt slutbetänkande under våren.

I propositionen Kasinospel i Sverige (prop. 1998/99:80) togs ånyo upp frågan om folkrörelserna och spelmarknaden. Där föreslogs att en särskild utredning tillsätts för att förbättra folkrörelsernas ställning på

spel- och lotterimarknaden. I propositionen uttalades bland annat: "Föreningslivet ska ha en acceptabel andel av spelmarknadens samlade överskott som finansiering av sin verksamhet". Vidare sades att det är viktigt att föreningslivet självt får möjligheter att bidra till sin egen finansiering genom tillräckligt goda förutsättningar att anordna spel och lotterier. I samband med riksdagsbeslutet begärdes att en utredning skulle tillsättas med detta syfte och att utredningen borde arbeta snabbt.

1.2 Uppdraget

Regeringen har därefter förordnat mig som särskild utredare (Dir. 1999:52). Uppdraget är att ta fram förslag till hur föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden kan stärkas. "Härvid skall även beaktas den betydelse de statliga spelen har för statens inkomster". Det slås också fast att statens ambitioner är att bibehålla det nationella självbestämmandet över spel- och lotterimarknaden och att överskottet ska vara förbehållet staten, föreningslivet och hästsporten. Detta är huvuduppdraget.

Jag ska också bedöma om tillståndsgivningen till AB Svenska Spel och ATG ytterligare bör delegeras från regeringen till Lotteriinspektionen.

Av direktiven framgår vidare att jag ska inhämta information från marknaden, analysera utvecklingen samt inhämta synpunkter från alla berörda parter och särskilt från representanter för föreningslivet.

Jag har haft ett stort antal överläggningar och möten med företrädare för spelmarknadens olika aktörer. En dialog har upprätthållits med såväl de statligt kontrollerade spelbolagen som folkrörelserna. Ett studiebesök har förlagts till Ålands Penningautomatförening i Mariehamn. FSL (Folkrörelsernas Samarbetsorgan för Lotterifrågor) har i en skrivelse till Riksdagens kulturutskott (1998/99:91) lämnat förslag till åtgärder som kan förbättra föreningslivets ställning på spelmarknaden. Denna skrivelse har jag enligt riksdagens beslut haft att beakta.

Till min utredning har också från Finansdepartementet överlämnats Lotteriinspektionens skrivelse om statistiskt beräknade vinstplaner. Denna fråga behandlas i ett särskilt avsnitt.

Samråd med lotterilagsutredningen (1997:112) har ägt rum.

En viktig utgångspunkt för mitt arbete är att staten har ett övergripande ansvar för spelmarknaden. Staten bör även framgent äga eller på annat sätt ha insyn i och styra på marknaden. Riksdagen och regeringen skall ange ramarna och göra avvägningen mellan de olika intressena. Sociala risker och konsumentintresset måste beaktas vid utvecklandet av spelformer och verksamhet i övrigt.

Detta är grunden för statens engagemang i spel- och lotterifrågor. En hög trovärdighet i fråga om spelmarknaden är också viktig vid en eventuell framtida prövning i EG-domstolen vad gäller bibehållandet av nationella monopol som i första hand måste grundas på sociala skyddshänsyn, bedrägeririsker och dylikt. Detta framstår som allt tydligare efter EG-domstolens två senast aktuella domstolsutslag (Lärräfallet Dom i mål C-124/97 och fri rörlighet för tjänster – vadhållning Dom i mål C-67/98). Slutsatsen av dessa domstolsutslag är att de nationella regeringarnas ställning och monopol har stärkts. Jag har utgått från att denna ordning ska gälla framgent.

För mig framstår uppdraget som mycket tydligt. Situationen på spelmarknaden kräver att riksdag och regering nu fattar beslut som ger folkrörelserna rimliga och tydliga förutsättningar att utveckla sina spel och lotterier som långsiktigt klarar sig i konkurrensen. Folkrörelserna måste ges bättre möjligheter att finansiera sin egen verksamhet genom att finnas på spel- och lotterimarknaden. För mig är det också en grundläggande princip att folkrörelserna själva genom eget arbete och egna insatser skapar resurser till sin verksamhet genom aktivt arbete på spel- och lotterimarknaden. Härigenom får man ett engagemang som genomsyrar hela organisationen.

Konkurrensen på stora delar av den svenska spel- och lotteri-marknaden är intensiv. Jag anser att ett fåtal aktörer som verkar inom tydligt avgränsade segment bör kunna säkerställa en tillräcklig konkurrens och ett fortsatt omvandlingstryck i branschen. Härvid bör en tydligare segmentering av marknaden eftersträvas mellan i princip statsstyrda bolag och ett begränsat antal folkrörelseaktörer. En sådan områdeskonkurrens ger också stordriftsfördelar. Framtidens statligt kontrollerade spel och folkrörelsernas egna spel måste vara både intressanta och ekonomiskt robusta för att kunna stå emot en ökad internationell konkurrens via olika data/telenät.

En annan utgångspunkt för mitt arbete har varit att lägga sådana förslag att de tre stora aktörerna AB Svenska Spel, ATG och folkrörelserna ges möjlighet att utvecklas inom sina "naturliga marknader". Konkurrenszonen mellan AB Svenska Spel och folkrörelserna bör minskas. Trycket på totalmarknaden blir härigenom mindre. Detta ska inte tolkas så att jag vill lägga en hämsko på statens eget spelbolag. Det kan konstateras att konkurrenszonen finns i första hand mellan folkrörelserna och AB Svenska Spel. Jag har av detta skäl avstått från att lägga förslag som rör ATG och dess roll på den svenska spelmarknaden. Jag förutsätter att detta bolags framtida koncessioner endast kommer att omfatta spel på hästar.

Tabell 1. Spel- och lotterimarknaden 1998

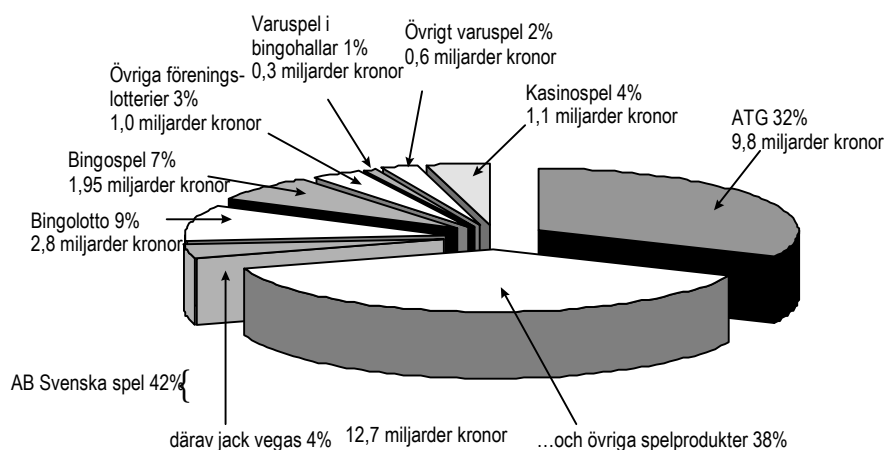
ATG (statligt styrda spel)	AB Svenska Spel (statliga spel)	Konkurrenszon	Folkrörelserna	Övriga aktörer
1. V75, V5, Dagens Dubbel m.fl.	1. Tips, Oddset	1. Lotterier	1. Rikslotterier	1. Rest. Kasino
2. Harry Boy	2. Lotto	2. Automatspel	2. Bingo inkl. varuspel	2. Automatspel
	3. Lotterier - för- och efterhandsdragna	3. Lokala lotterier		
	4. Värdeautomatspel			
	5. Hundkapploppning			
	6. Int. Casino			
	7. Värdeaut. Bingohallar			
9,8 mdkr	12,7 mdkr		6,2 mdkr	1,7 mdkr

2 Den svenska spelmarknadens utveckling

Den totala spelmarknaden växte kraftigt under 1970- och 1980-talen. De statligt styrda spelbolagen ökade sina andelar av marknaden på bekostnad av de folkrörelsedrivna. De statsstyrda spelbolagen ökade från 61 % av marknaden till 80 % mellan åren 1970 och 1991. Detta skedde samtidigt som de folkrörelsedrivna spelen och lotterierna såg sin andel minska från 31 % till 17 %. Sedan BingoLotto introducerades på marknaden har folkrörelserna återtagit en del av marknaden och 1997 hade folkrörelserna 22 % av den totala spelmarknaden.

Under 1998 har dock folkrörelsernas andel återigen minskat till 20 % av spelmarknaden, vilket främst beror på att BingoLottos omsättning har minskat.

Diagram 1: Bruttoomsättning 1998 (drygt 30 miljarder kronor).

Källa: Lotteriinspektionen

Genom preliminära uppgifter strax efter årsskiftet 99/00 från Lotteriinspektionen kan man få en god bild av spelmarknadens utveckling även under 1999.

Dessa beräkningar tyder på att svenska folket under 1999 har använt 31 miljarder kronor (avser spel och lotterier enbart i svensk regi) till spel och lotterier. Det är en ökning med ca 3 % från år 1998.

De två största spelbolagen, AB Svenska Spel och AB Trav och Galopp (ATG) svarar tillsammans för 76 % av den totala omsättningen. Folkkrörelsernas andel är 18 %. De resterande 6 % delas mellan restaurangkasinon och spel på s.k. varuspelsautomater.

Detta är nästan samma fördelning som året innan med den skillnaden att de statligt styrda bolagen ökar sin andel något i jämförelse med folkkrörelsernas.

Svenska Spel's omsättning har ökat med 5 %. Ökningen ligger främst i värdeautomatspelet Jack Vegas.

ATG har ökat omsättningen med 4 %. Det är i huvudsak det under året introducerade spelet V64 som står för omsättningsökningen.

BingoLotto och Folkspels övriga lotterier omsatte 2,9 miljarder kronor. Det innebär att omsättningen ökar något jämfört med föregående år. BingoLotto har under de senaste åren haft en nedåtgående trend i antalet sålda lotter. Under 1998 minskade omsättningen med 12 %. Försäljningen under 1999 har minskat med ytterligare 6 % för BingoLotto.

Övriga folkkrörelsedrivna spel och lotterier beräknas ha omsatt 2,9 miljarder kronor under 1999. Här utgör bingon c:a 2 miljarder kronor.

Spel på restaurangkasinon bedöms ha kommit upp till en omsättning som är något mindre än 1998 dvs. omkring 1 miljard kronor. Varuautomatspelet beräknas omsätta 700 miljoner kronor. Utfallet för värdeautomaterna blev drygt 2 miljarder kronor i omsättning.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att folkkrörelsernas andel av spelmarknaden minskade kraftigt mellan åren 1970–1991. Därefter skedde en viss återhämtning tack vare BingoLottos framgångar. Under de senaste åren har folkkrörelsernas andel av marknaden legat inom intervallet 18–22%

Det är denna situation som djupt oroar de folkkrörelser som har egna spel och lotterier och som är beroende av dessa i sin allmännyttiga verksamhet. Riksdagen och regeringen har i olika sammanhang uppmärksammat denna utveckling och detta i sin tur har givit upphov till det uppdrag som jag har. I det följande lämnar jag förslag som syftar till att förbättra folkkrörelsernas ställning.

Tabell 2: Omsättning på spel, miljoner kronor

	1992 ¹	1993 ¹	1994 ¹	1995	1996	1997	1998	1999
<i>Spelbolagen:</i>								
ATG	6 751	7 305	8 036	8 770	9 049	9 332	9 795	10 172
AB Svenska Spel					10 695 ²	11 269	12 732	13 342
därav Tipstjänst	6 694	6 990	6 835	7 202	7 177			
därav								
Penninglotteriet	4 082	3 800	4 022	3 790	3 518 ²			
Summa	17 527	18 095	18 893	19 762	19 744²	20 601	22 572	
<i>Folkrorelsernas spel och lotterier:</i>								
Bingolotto	854	2 360	2 498	2 997	3 108	3 180	2 804	2 639
Bingo	2 459	2 424	2 352	2 100	2 000	1 983	1 960	
Rikslotterier	742	(682)	(644)	617	638	601	835	
Lokala lotterier	440	(200)	(200)	220	185	180	155	
Regionala lotterier	68	54	52	40	35	
Varuspel i bingohallar	-	-	-	-	..	250	280	
Summa	4 563	5 666	5 694	5 988	5 985	6 234	6 069	
<i>Kasino</i> ³	(620)	(723)	(812)	1 152	1 162	1 156	1 149	
<i>Varuspel på restauranger o dyl</i>	15 ⁴	350	570	
Totalt	22 710	24 484	25 399	26 902	26 904	28 341	30 315	*

1) Uppgifter om spelutgifter från åren 1992–1994 är hämtade från SCB:s rapporter över spelstatistik. Insamlingsmetod och beräkningar kan i vissa fall ha varit annorlunda än Lotteriinspektionens beräkningar för 1995–1998.

2) 1996 års siffror är inte riktigt jämförbara med tidigare år. Detta därför att man har ändrat periodiseringen av försäljningsintäkterna på Triss, vilket medför att bokförd försäljning enligt årsredovisning 1996 innehåller en Trissomgång mindre än ett ”normalår”.

3) Omsättningen på restaurangkasino åren 1992–1994 är uppskattad av SCB. Siffrorna är inte jämförbara med 1995–1998 års siffror.

4) Någon uppskattning av hur omsättningen på varuspel fördelade sig mellan bingohallar och restauranger är inte gjord 1996.

- = ingen verksamhet .. = Verksamhet har förekommit men uppgifter saknas.

() = Uppskattade värden.

* Marknaden bedöms av Lotteriinspektionen ha ökat med 3 % under 1999. Övriga uppgifter är ännu ej redovisade till inspektionen.

Källa: Lotteriinspektionen

Tabell 3. De 20 största spelen rangordnade efter omsättning 1998, miljoner kronor

	1992 ¹	1993 ¹	1994 ¹	1995	1996	1997	1998	Förändring i % 1997-98	1999*
V75	-	1 103	2 297	2 737	3 017	3 059	3 682	20% ²	3556
Bingolotto	854	2 360	2 498	2 997	3 108	3 180	2 804	-12%	2639
Triss	1 912	1 932	2 063	2 197	1 950	2 100	2 694	28%	2915
Lotto	2 653	2 842	2 746	2 589	2 628	2 570	2 453	-5%	2290
Dagens dubbel	2 086	2 240	2 211	2 149	2 169	2 267	2 292	1%	2298
V, P, Komb	2 150	2 022	1 879	2 093	2 103	2 179	2 018	-7%	2079
Bingo	2 300	2 267	2 352	2 100	2 000	1 983	1 960	-1%	
V5	1 058	1 531	1 592	1 694	1 685	1 753	1 728	-1%	1016
Oddset	916	1 067	1 113	990	1 088	1 172	1 257	7%	
Jack Vegas	-	-	-	-	-24	340	1 223	260%	2002
Stryktips	1 428	1 325	1 162	1 119	1 182	1 250	1 208	-3%	1119
Kasino- spel	(620)	(723)	(812)	1 152	1 162	1 156	1 149	-1%	
Varuspel	15	600	850	43%	
Rikslotterier	742	(682)	(644)	617	638	595	835	40%	
Keno	248	400	443	423	427	486	733	51%	735
Joker	582	523	477	722	759	885	703	-21%	595
Måltips	988	989	883	959	749	634	535	-16%	483
Tia	-	-	-	-	312	360	390	8%	419
Trissbingo	-	-	328	381	366	385	370	-4%	345
Penninglotten	775	600	509	437	372	321	291	-9%	247

1) Uppgifter om spelutgifter från åren 1992–1994 är hämtade från SCB:s rapporter över spelstatistik. Insamlingsmetod och beräkningar kan i vissa fall ha varit annorlunda än Lotteriinspektionens beräkningar för 1995–1998.

2) Många jackpots under 1998

3) Vid årsskiftet fanns värdeautomatspelen Jack Vegas utplacerade på ca. 1 400 restauranger.

4) Omsättningen på kasino åren 1992–1994 är uppskattad av SCB. Siffrorna är inte jämförbara med 1995–1998 års siffror.

5) Vid årsskiftet fanns varuspelsautomater utplacerade på ca. 2000 restauranger

6) Fr.o.m. november ökade antalet spelbara terminaler från 2 000 till 3 800 st

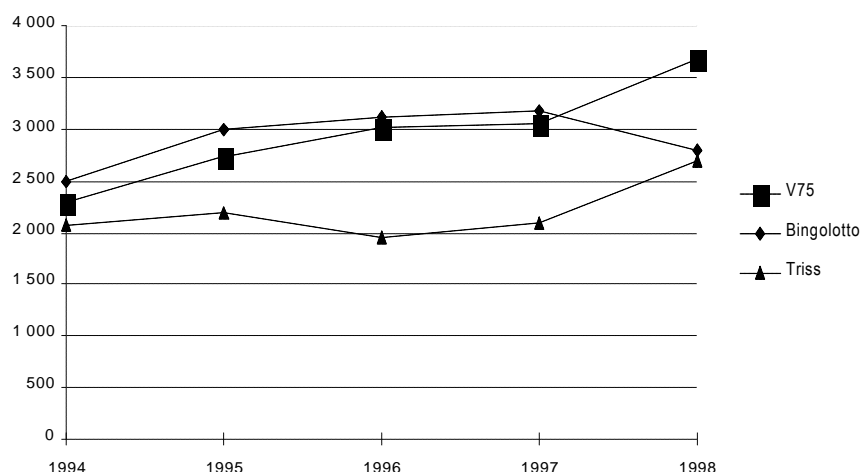
- = Ingen verksamhet. .. = Verksamhet har förekommit men uppgifter saknas.

() = Uppskattade värden.

* alla uppgifter är ännu ej redovisade till Lotteriinspektionen

Källa: Lotteriinspektionen

Diagram 2: De tre största spelen 1998 (utveckling sedan 1994)

Källa: Lotteriinspektionen

De svenska folkrörelserna har sina historiska rötter i 1800-talets senare hälft och metoderna att skaffa sig extra medel utöver medlemsavgifterna började tidigt. Det kunde handla om fester, basarer samt andra nöjesaktiviteter för att få in pengar till föreningsverksamheten. På 1930-talet tog lotteriverksamheten fart och utvecklades starkt fram till början av 1990-talet.

In på marknaden kom under perioden de stora rikslotterierna. A-lotterierna och IOGT/NTO är de omsättningsmässigt två största aktörerna vid sidan av Folkspel, som dominerar med Bingolotto.

År 1998 fanns hos lotteriinspektionen 75 registrerade tillstånd för rikslotterier. Antalet beviljade tillstånd för regionala och lokala lotterier uppgick till drygt 6 309.

Bingolotto har haft en mycket stark utveckling sedan starten 1991. Lotteritillståndet innehas av FSL (Folkrörelsernas Samarbetsorgan för Lotterifrågor). Organisationen har under 1999 beslutat sig för att på marknaden uppträda under beteckningen Folkspel. Medlemsantalet utgör 71 ideella riksorganisationer representerande c:a 6,5 miljoner medlemmar. (Se bilaga 3). Lotteriverksamheten drivs i Svensk TV-Bingo AB. Dotterbolaget FINAB AB är ett utvecklingsbolag.

Andra folkrörelser som under 1999 fått tillstånd för en omslutning överstigande 100 miljoner kronor är A-lotterierna som säljs genom Folkrörelsernas Lotteribyrå. Soberföretagen är operatör för IOGT/NTO:s lotterier. Cancerfonden är också en stor lotterianordnare i denna klass.

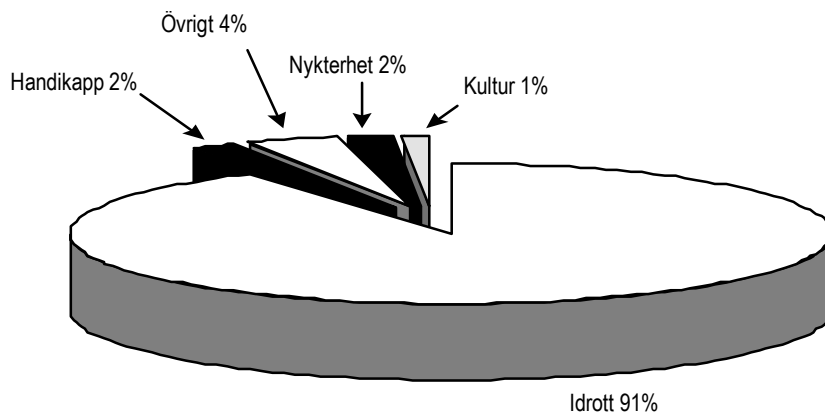
Bland de folkrörelser som har större lotteritillstånd men understigande 100 miljoner kronor kan nämnas Ideella Spel som ägs tillsammans av BRIS, Cancerfonden, Svenska Naturskyddsföreningen, Friluftsrämjandet, Synskadades Riksförbund, Dövas Riksförbund, Stiftelsen Lika Villkor, Stiftelsen Almåsa och Iris AB. I denna kategori återfinns också Svenska Röda Korset samt Västsvenska Idrottsförbundet.

Tabell 4: Bingolottos utveckling 1992–1998.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Antal sålda lotter	42 747 112	118 129 937	112 050 563	119 900 672	113 674 784	105 999 137	93 466 667
Totala intäkter, Mkr	872	2 384	2 544	3 049	3 149	3 223	2 835
därav redovisad försälning av lotter	854	2 360	2 498	2 997	3 108	3 180	2 804
Nettobehållning, Mkr	260	948	1 045	1 250	1 278	1 321	1 068
Behållning i % av sålda lotter	30%	40%	42%	42%	41%	42%	38%

Källa: Lotteriinspektionen

Diagram 3. Av föreningar sålda bingolotter 1998, procentuellt fördelade efter typ av förening

Källa: Lotteriinspektionen

3 Nya förutsättningar för föreningslivet

Det ”paket” av förslag som jag i det följande lägger fram syftar dels till att ge folkrörelserna ökade möjligheter till intäkter från spel och lotterier dels att säkra folkrörelsernas ställning som en aktiv aktör. En avvägning har också gjorts mellan riksorganisationernas behov och det lokala föreningslivets framtida möjligheter på marknaden. Förenings livets behov av en stärkt ställning som det uttrycks i direktiven har jag tillgodosett med förslag i liberaliserande riktning men också genom att till föreningslivet föra en ökad andel av intäkterna från spel- och lotterimarknaden.

3.1 Mer pengar till fler från bingospel

Utredningen föreslår

Jag föreslår att Lotteriinspektionen bemyndigas utge föreskrifter till länsstyrelserna innehållande nya grunder för tillståndsgivning för bingospel. Förslagen syftar till att möjliggöra för fler föreningar att få medel från bingon. Det ska bli lättare att starta nya bingohallar. I föreskrifterna ska också ingå nya regler för hur länsstyrelserna utser kontrollanter som inte har med tillståndsgivningen att göra.

Bingospelet växte fram under 1960-talet. Föreningslivet hittade en ny källa till finansiering av sin lokala verksamhet. Under 1970-talet skedde koncentration och sammanslagningar till allianser.

Bingospelet har i sig förändrats under åren. Varuvinster av olika slag ersattes under 1970-talet av presentkort. I slutet av 1980-talet infördes kontantvinster. Den så kallade variantbingon har tagit över medan storbingon har gått tillbaka.

Under 1980-talet skedde en snabb utveckling av spelmarknaden, genom de statliga företagens spelutveckling med många nya spelformer och en allt snabbare teknisk utveckling. Det lokala föreningslivet kände i

detta läge ett starkt behov av en förnyelse i bingospelet. Man försökte finna kompletterande spel i bingohallarna. Spelautomaten Lyckohjulet togs fram i början av 1990-talet som en kombination av ett tekniskt utvecklat spel med manuell betjäning. Detta fick också till följd att dessa spel installerades i restauranger, kaféer och tobaksaffärer. Lotteriinspektionen blev tvungen att ingripa eftersom detta kom att bedömas som ett penningspel. Följden blev förbud genom en snabb ändring av lotterilagen.

I stället kom varuspelet. Dessa spel är av samma skäl förbjudna i och med utgången av år 2001.

Jag har uppfattningen att det bör skapas större möjligheter till dynamik på bingomarknaden och att överskott ska kunnas fördelas till fler föreningar. Bingospelet omsatte på riksnivå år 1998 knappt 2 miljarder kronor. I syfte att stärka det lokala föreningslivets ställning och få till stånd en bingohallsverksamhet som kan möta framtidens konkurrens med acceptabel lönsamhet bör tillståndsgivningen moderniseras.

I lotterilagens 24 § heter det att ”om utrymmet för bingo spel på marknaden är begränsat skall vid bedömningen av behovet av in komster från bingo spel hänsyn tas till omfattningen av ungdoms verksamheten i sammanslutningar vars ändamål naturligen kan förenas med ungdomsverksamhet. Företräde skall dessutom ges samman slutning som bedriver verksamhet som främjar förståelsen för och underlättar anpassningen av handikappade barn och ungdomar i samhället.”

Det är just intentionerna bakom denna paragraf som efter hand inte har tillgodosetts på ett tillfredsställande sätt.

Tabell 5: Bingospelets utveckling 1992–1998

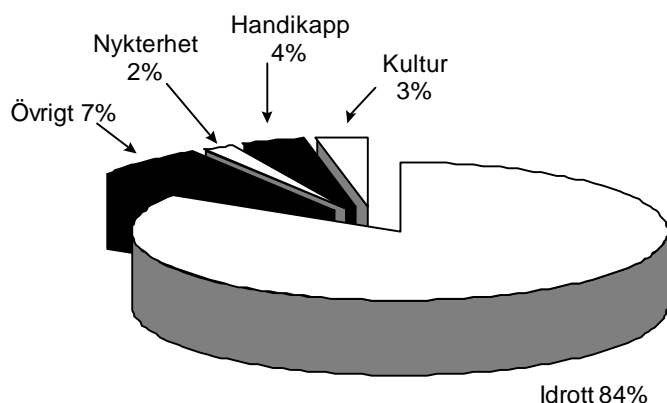
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Antal inkomna bingoansökningar	922	724	676	629
Totala intäkter, miljoner kr	2 117	2 023	2 000	1 980
därav redovisad försäljning	2 459	2 424	2 352	2 100	2 000	1 983	1 960
Nettobehållning, miljoner kronor	390	337	298	275
Behållning i % av försäljning	19%	17%	15%	14%

Fr.o.m. 1995 är bingo verksamheten inte längre skattskyldig. Uppgifterna om omsättning 1992–1994 är hämtade från Riksskatteverkets uppskattningar. 1995–1998 års uppgifter är hämtade ur enkätsvar från länsstyrelserna.

- = Ingen verksamhet. ..= Verksamhet har förekommit men uppgifter saknas.

Källa: Lotteriinspektionen

Diagram 4: Bingoansökningar 1998 procentuellt fördelade efter typ av förening

Källa: Lotteriinspektionen

Det nuvarande bingospelet ger på riksnivå netto ca 275 miljoner kronor till föreningslivet. Förmånstagarna utgörs av ca 2 130 föreningar. De flesta är organiserade i bingoallianser. Idrottsrörelsens föreningar har en dominerande ställning. Det remarkabelt låga antalet förmånstagare i relation till det totala antalet föreningar som bedriver ungdomsverksamhet i landet leder till slutsatsen att man bör söka nya vägar för en bättre avkastning från bingospel och en effektivare fördelning av nettoöverskottet.

Enligt min uppfattning är möjligheterna till marknadstillträde för det samlade föreningslivet inom denna del av spelområdet alltför begränsat.

Bingospelet har under de senaste åren utsatts för hård konkurrens inte minst på grund av de statliga spelen och deras snabba introduktion av nya spel, men även BingoLotto, föreningslivets eget spel, har säkert bidragit till bingos stagnation.

Sannolikt har också det gällande regelverket som det kommer till uttryck i Lotteriinspektionens råd och anvisningar med tiden bidragit till en bristande förändringsvilja och samtidigt inbjudit till ett visst mått av revirtänkande inom berörda allianser. Länsstyrelsernas tolkning av dessa allmänna råd har lett till stora regionala olikheter. Föreningslivet i landet arbetar således under olika förutsättningar när det gäller bingo.

Det är alltså inte lotterilagen i sig utan snarare länsstyrelsernas tolkning av Lotteriinspektionens allmänna råd som har åstadkommit en sluten och tämligen oföränderlig marknadsbild.

Behovsprövningen, länsstyrelsernas egna marknadsbedömningar leder till en allmänt restriktiv inställning att släppa in nya föreningar i en etablerad alliansbildning. Än svårare är det att få starta t.ex. en ny bingohall. Restriktiviteten återfinns såväl hos berörd länsstyrelse som allianserna. Man anser att sådana initiativ bara ”späder ut överskottet” från en statisk marknad. Frågan är om inte gällande regelverk nu ska ersättas av ett modernare regelverk som också kan ta hänsyn till fler föreningars behov av medel. Särskilt viktigt är det att nya föreningar bereds tillträde till bingomarknaden.

Ett delvis nytt regelverk för bingospel bör i framtiden präglas av en näringspolitisk ansats där analysen av marknaden spelar en större roll än för närvarande. Nu ska hänsyn tas till behov av kapital, riskbenägenhet samt tänkbara stordriftsfördelar. Samtidigt måste dock beaktas att bingospelet är tänkt som en väsentlig inkomstkälla för det lokala föreningslivet. Syftet med de nya reglerna måste vara att en större andel av det lokala föreningslivet blir förmånstagare av medel från bingohallarna. Det poängsystem för fördelning av överskottet som utarbetats av länsstyrelsen i Göteborg på förslag av Västsvenska Idrottsförbundet kan utgöra grunden för en ny modell. (Se bilaga 2).

Jag anser att i lotterilagen bör införas en paragraf vilken ger Lotteriinspektionen rätt att ge ut föreskrifter för hur tillståndsgivningen för bingospel ska gå till. Av föreskrifterna ska klart framgå att länsstyrelserna ska ta hänsyn till att fler föreningar bör ges möjlighet att få inkomster från bingon. De uppsatta mini- och maxigränserna bör dock vara kvar dvs. föreningen ifråga ska ha ett behov av ett halvt basbelopp för sin ungdomsverksamhet. Endast 50 % av kostnaderna får täckas med intäkter från bingo- och lotterimarknaden. Begränsningen syftar till att ge fler föreningar möjlighet att få bingopengar. Den allians som önskar öppna en ny bingohall ska beviljas detta om riskkapital, marknadsplaner, organisation m.m. av länsstyrelsen bedöms vara tillfreds ställande. I föreskrifterna ska också finnas övergångsregler som tar hänsyn till den tid som behövs för en övergång till den nya tillståndsordningen.

Vidare bör i de nya föreskrifterna ges förslag om hur man kommer bort från den för svensk rättstradition udda företeelsen att länsstyrelserna både beviljar tillstånd för bingospel och utser sina egna (tillstånds) handläggare till kontrollanter. En sådan ordning, har jag förstått, är allmänt förekommande i hela landet. Denna bör avskaffas. Reglerna för kontrollanternas arvodering ska också ses över.

3.2 Intäkter från värdeautomater och kasinoverksamhet tillförs folkrörelserna

Utredningens förslår

Jag föreslår att överskottet från värdeautomaterna och kasinoverksamheten hos AB Svenska Spel tillförs folkrörelserna. Medel från denna vidgade bas bör kunna fördelas till fler ideella organisationer som t.ex. främjande- och friluftorganisationer.

Den tidigare lotteriutredningen föreslog i sitt slutbetänkande ”Vinna eller försvinna” (SOU 1992:130) att folkrörelserna skulle ges rätten att anordna spel på värdeautomater. Överskottet av detta spel skulle oavkortat tillföras det lokala föreningslivet. Detta förslag kom aldrig att realiseras. Regeringen beslutade att ge dåvarande AB Tipstjänst, numera AB Svenska Spel, tillstånd att anordna spel på värdeautomater. Enligt senaste regeringsbeslut (99-12-16) omfattar bolagets koncession 7500 värdeautomater. Spelet saluförs i restaurangmiljö under varu märket Jack Vegas. Vid utgången av 1999 hade 5150 automater ställts ut. Enligt riksdagens beslut i juni 1999 får 500 värdeautomater ställas ut även i bingohallar. I samma riksdagsbeslut begränsades spelet på varuautomater till att få anordnas endast i samband med offentlig nöjeställning i form av tivoli eller liknande.

Regeringen redovisade i sin prop. ”En idrottspolitik för 2000-talet” (1998/99:107) bedömningen att det framtida överskottet kommer att uppgå till 250 miljoner kronor årligen när 7 000 automater är utplacerade. Till detta kommer intäkterna från värdeautomaterna i bingohallarna som beräknas till 100 miljoner kronor per år när 500 automater finns i dessa lokaler. Av medlen bör enligt propositionen 80 % tillfalla idrottsrörelsen och 20 % fördelas av Statens Ungdoms styrelse till lokalt föreningsliv. Överskottet från automatspelet i bingohallarna tillfaller främst det lokala föreningslivet direkt. En mindre andel fördelas enligt riksdagens antagna 80–20 regel.

Företrädare för landets folkrörelser har vid ett antal tillfällen under den gångna 20-årsperioden påtalat den ogynnsamma utvecklingen på spelmarknaden för folkrörelserna.

Frågeställningen har regelbundet varit uppe till diskussion i tidigare lotteriutredningar samt i regering och riksdag.

Nu senast, våren 1999, när kulturutskottet behandlade spel- och lotterifrågorna skrev utskottet följande (1998/99:KrU 11): ”Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att såväl regeringen som motionärerna ställer sig bakom riksdagens tidigare fattade beslut att föreningslivets

andel av spel- och lotterimarknaden måste ökas. Utskottet har stor förståelse för den otålighet som finns hos folkrörelsernas företrädare över att frågan ännu inte har fått sin lösning”

I en skrivelse till kulturutskottet i detta ärende (1998/99:91) uppger FSL (Folkrörelsernas Samarbetsorgan i Lotterifrågor) att de förlorade marknadsandelarna innebär att folkrörelserna får 3,3 miljarder kronor mindre från spelmarknaden per år jämfört med en situation där marknadsandelarna varit på 1970 års nivå. Organisationen menar att man ”skall ha likvärdiga rättigheter och legala förutsättningar som andra aktörer att bedriva spel och lotterier”. Vidare vill man ”vara en aktiv aktör på spelmarknaden”.

Jag ansluter mig till detta synsätt. Ett aktivt föreningsliv förutsätter ett engagemang på många nivåer i en ideell organisation. BingoLottos framgångar kan i många stycken härledas till den enskilde med lemmens personliga engagemang att bidra till föreningens eller sektionens ekonomi. Just engagemanget från de många medlemmarna i en förening eller ett förbund skapar utvecklingskraften i organisationen. Förmågan att kunna bidra till att utveckla ekonomin är också en förutsättning för ett självständigt föreningsliv. Just denna faktor har fått en större tyngd i den ideella sektorns argumentation under senare år. Ett alltför stort beroende av bidrag från stat, kommun och landsting leder till en situation där man lätt stelnar i sina former och får en känsla av ständigt beroendeförhållande till den politiska beslutsfären.

I Idrottsutredningens betänkande (SOU 1998:76) gjordes en genomgång av idrottsrörelsens finansiering på alla nivåer. Den visade att bidragsandelen på föreningsnivån finns i intervallet 17–32 % medan distriktsidrottsförbundens beroende av offentliga anslag var betydligt högre (48 %). En majoritet av specialidrottsförbunden (42 st) är beroende av det statliga anslaget till mellan 30–70 %. För Riksidrottsförbundet (RF) utgör statens andel av de totala intäkterna 80 %. Jag är av uppfattningen att det måste finnas en balans i en förenings eller ett förbunds ekonomi mellan egengenererade intäkter, offentliga bidrag och medlemsavgifter. I svensk folkrörelsetradition ligger att medlemsavgifterna ska vara låga för att möjliggöra för många att delta.

Efter riksdagens beslut i juni 1999 är förhållandet att AB Svenska Spel innehar tillståndet för värdeautomaterna på hela marknaden medan överskottet i sin helhet från detta spel ska överföras till idrotts rörelsen och annan ungdomsverksamhet.

Av det tidigare har framgått att jag delar folkrörelsernas uppfattning att de bör ha ett eget utvecklingsansvar för sina lotterier och spel. De statligt kontrollerade spelen innehar i dagsläget ca 80 % av den samlade marknaden.

Jag har därför övervägt att åter lyfta fram 1992 års lotteriutrednings förslag. Det skulle innebära att ett av folkrörelserna bildat eller övertaget bolag med ensamrätt skulle driva spelet med värdeautomater. Ett övertagande av detta nu rätt omfattande spel från AB Svenska Spel skulle kunna ge folkrörelserna ett ökat eget utrymme på marknaden. Ensamrätten skulle ge effekten att folkrörelsernas engagemang för spelet stärks och man vårdar sig om spelets skötsel och utveckling. Bidragsberoendet skulle härigenom också minska på sikt. Folk rörelserna skulle också på detta sätt få tillgång till ett datornät som kan bidra till utvecklingen av andra produkter.

Överläggningar med den tänkta huvudmannen för detta bolag Folkspel (ägare FSL) har dock gett vid handen att man ej är beredd att ta på sig ett sådant ansvar. Däremot önskar man att riksdagens tidigare beslut fortsatt ska gälla, dvs. att överskottet från värdeautomatspelet ska tillföras idrottens ungdomsverksamhet och annan ungdoms verksamhet vid statens ungdomsstyrelse.

Riksdagen har våren 1996 beslutat att överskottet från värdeautomaternas andel av AB Svenska Spels vinst och på sikt en andel av bolagets totala vinst ska tillföras folkrörelsernas barn och ungdomsverksamhet. Mot bakgrund av folkrörelsernas eget ställningstagande anser jag att riksdagens beslut i denna del inte nu bör omprövas. Hela överskottet av värdeautomaterna bör tillföras föreningslivet. Det innebär ett ökat ekonomiskt utrymme under de närmaste åren när alla automater kommit på plats.

Riksdagen har som nämnts ovan uttalat att en ökad andel av AB Svenska Spels vinst bör föras till föreningslivet. Jag bedömer att detta bäst kan ske i den formen att också nettoöverskottet av bolagets kasinoverksamhet i sin helhet överförs till föreningslivet.

Jag gör den bedömningen mot bakgrund av att den nya kasinoverksamheten har tillkommit i första hand för att motverka spel på utländska kasinon samt att stävja illegalt spel i Sverige och inte för att primärt öka statens inkomster. Samma slag av risk för spelberoende finns typiskt sett vid spel på kasinon som på värdeautomater. Om staten då vill utöka sitt stöd till föreningslivet i vid mening ligger det nära till hands att utöka den bas varpå stödet grundas till att avse även AB Svenska Spels kasinoverksamhet.

Härvid uppnås också fördelen att stödet kan bedömas växa i en takt som är förenlig med att stödet kommer till god användning. Om stödet kommande från statens spel- och lotterimedel skulle öka mycket snabbt skulle det kunna vara till men för en naturlig utveckling av föreningslivets ekonomi. Överskottet från kasinoverksamheten skall därför fasas in som föreningslivets stöd i en långsam takt. Med den tillväxt som det här blir frågan om uppkommer frågeställningen om medel bör utgå

till en vidare krets av folkrörelser t.ex. främjande- och fri luftsorganisationer och inte enbart till det lokala föreningslivet. Jag anser att så bör ske.

Mitt förslag innebär således att jag föreslår att en ökad andel av AB Svenska Spels vinst ska överföras till folkrörelserna för deras allmännyttiga verksamhet. Jag anser att grunden för en sådan beräkning bör vara att hela nettoöverskottet från bolagets värdeautomatspel och från den nya kasinoverksamheten ska tillföra folkrörelserna. AB Svenska Spel har för avsikt att utnyttja sin koncession för värdeautomater fullt ut vilket innebär 7 500 värdeautomater i hela landet varav 500 placeras i bingohallarna. Enligt tidigare beräkningar bör nettoöverskottet från dessa automater uppgå till ca 350 miljoner kronor. De senaste beräkningar har pekat mot 400 miljoner kronor.

Regeringens beslut om kasinoverksamhet (1999-12-16) omfattar etablering av internationella kasinon i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall. Nettoöverskottet från denna verksamhet fullt utbyggd beräknas till storleksordningen 300 miljoner kronor per år.

Totalt innebär detta ett bidrag till folkrörelserna på försiktigt beräknat 700 miljoner kronor från AB Svenska Spel vid fullt genomförande. Jag anser därför att fler ideella organisationer t.ex. friluftsförbund och främjandeorganisationer också ska kunna inlemmas i fördelningssystemet.

3.3 Lottförsäljningsterminaler görs lagliga

Utredningens förslår

Jag anser att rikslotterierna ska ges möjlighet att utnyttja en modern distributionsform för försäljning av lotter. Jag föreslår därför att lottförsäljningsterminaler görs lagliga. Maximum 75 % av ett rikslotteris lotter ska kunna få försälas via terminalen.

Folkrörelsernas traditionella lotterier, de sk rikslotterierna har under de senaste åren haft allt svårare att hävda sig, 1998 hade föreningslotterierna 3 % av omsättningen på marknaden. (Rikslotterierna se bilaga 4). Anledningen till detta är konkurrensen från föreningslivets egna spel, främst BingoLotto, men en viktig orsak är också allmänhetens ökade intresse för AB Svenska Spels och ATG:s olika on-line spel.

Även den traditionella distributionen av lotter med massutskick per post har blivit ett dyrt och inte särskilt effektivt sätt att nå kunden. Ett erbjudande att delta i ett lotteri som kommer i brevlådan jämförs av

många hushåll med vanligt reklammaterial och hamnar därför inte sällan oläst i en papperskorg.

Jag anser att det är nödvändigt att rikslotterierna ges möjlighet att utnyttja en modern distributionsform som komplement till de traditionella utskicken och andra sedvanliga försäljningskanaler. En introduktion av en lottförsäljningsterminal på den svenska marknaden kan sannolikt vara ett hjälpmedel som kan vända den trend som indikerar minskad nettobehållning för varje enskilt lotteri.

En lottförsäljningsterminal är en distributör som ska förse lottköparen med en vinst eller nitlott. Enligt min uppfattning bör en tillståndsinnehavare av ett rikstäckande lotteri ges möjlighet att upp till en maximigräns försälja sina lotter med hjälp av en lottförsäljningsterminal. Den som arrangerar lotteriet ska vara skyldig att redovisa vinstplanen på lottens baksida eller på en display i lotteri terminalen. Här ska bl.a. framgå hur många lotter lotteriet innehåller. Min uppfattning är att maximum 75 % av dessa lotter får försäljas via terminalen.

Lotterilagsutredningen (Dir 1997:112) diskuterar den eventuella tillåtligheten av vad man benämner en lottförsäljningsautomat. Gränsen mellan ett online-lotteri och ett vanligt automatspel krymper. Vidare menar utredaren att likheten mellan de båda automattyperna är slående. Frågan om tillåtligheten har hänskjutits till min utredning.

Min bestämda uppfattning är, att denna apparat ska tillåtas och benämnas lottförsäljningsterminal eftersom den uteslutande ska tillhandahålla elektroniska lotter. Det elektroniska minne som finns i terminalen används endast för att hålla reda på sålda och osålda lotter. Därför föreslår jag att en ny definition för lottförsäljningsterminaler införs i lotterilagen vilken ersätter 4 § andra stycket. Tillstånd att anordna ett lotteri där maximum 75 % av lotterna säljs med hjälp av sådana terminaler ska kunna ges till rikstäckande folkrörelseorganisationer. Terminalerna ska endast kunna ställas ut på en plats där andra lotterier och spel säljs t.ex. i bingohallar samt hos spelbolagens ombud. En vinst ges ut i form av ett vinstbevis. Detta skall ha en streckkod eller nummerserie. Vinstbevisets belopp ska kunna kontrolleras mot en vinstplan, register eller dylikt. Lotteriinspektionen sätter de övriga säkerhetskrav på vinstbeviset som är nödvändiga för att undvika olika former av kopiering.

Ett villkor för tillstånd är att terminalen har en sådan utformning att den ej kan på något sätt förväxlas med en spelautomat. Vidare förväntas att Lotteriinspektionen ska ha lämnat ett tygodkännande och utfärda övriga villkor och regler för lottförsäljningsterminalens användande.

Från folkrörelsehåll har man krävt en ensamrätt att ställa ut lottförsäljningsterminaler. Farhågor har framförts, att AB Svenska Spel skulle ställa ut sådana terminaler, vilket med det försteg bolaget har på

marknaden skulle innebära ett stort men för folkrörelserna. Jag har inte bedömt det som sannolikt att denna situation skulle kunna uppkomma. Jag anser det dessutom principiellt olämpligt att i lag förbjuda ett visst medium. Jag förutsätter att regeringen vid beredningen av koncessionen väger in min principiella uppfattning att lottmarknaden i princip ska vara reserverad för folkrörelserna oavsett vilken teknik som används.

Tabell 6. Rikslotteriers utveckling 1992–1998

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Antal rikslotterier	52	67	79	92
Antal såda lotter	14 353 000	16 482 000	13 200 000	19 126 000
Totalt intäker, Mkr	636	657	627	873
därav redovisad försäljning av lotter	742	(682)	(644)	617	638	601	835
Nettobehållning, Mkr	211	199	174	214
Behållning i % av såda lotter	34%	31%	29%	26%

- = Ingen verksamhet. .. = Verksamhet har förekommit men uppgifter saknas

() = Uppskattade värden.

Källa: Lotteriinspektionen

3.4 ”Pajazzospel” i bingohallarna

Utredningens förslår

Den som har tillstånd att bedriva spel i bingolokal ges ensamrätten att anordna spel i bl.a. bingohallar med en specifik typ (”pajazzo”) av skicklighetsautomater. Maximalt antal automater i hallen får vara 3. Varje bingoallians får ställa ut maximalt 25 skicklighetsautomater i sitt upptagningsområde. Insatsen ska vara begränsad till högst 1/7 000 basbelopp (ca 5 kronor). Högsta vinsten får ej överstiga 1/300 basbelopp (ca 120 kronor). Tillstånd ges av respektive länsstyrelse.

Jag har lämnat förslag om att lotteriinspektionen får möjlighet att ge ut föreskrifter för bingohallarnas verksamhet. Syftet härmed är att på sikt öka nettobehållningen och sprida detta överskott till fler föreningar. I Idrottsutredningens slutbetänkande ”Idrott och motion för livet” (SOU 1998:76) redovisas att det är just på den lokala nivån föreningslivet har fått vidkännas särskilt kraftiga neddragningar.

Det kommunala kontantstödet uppgick år 1996 till 944,4 miljoner kronor. Det är en minskning med ca 350 miljoner kronor jämfört med 1992. En sådan neddragning drabbar inte enbart idrotten utan allt föreningsliv. Den försämrade kommunala ekonomin under 90-talets tidiga år har också gått ut över de kommunala folkbildningsanslagen vilket slagit direkt mot studieförbundens regionala organisationer och deras studieverksamhet ute i föreningarna i form av studiecirkel m.m.

Den uppkomna situationen visar att det lokala föreningslivet måste finna vägar till ökad egenfinansiering. Spelet i landets bingohallar kan vara en källa till nya intäkter. För närvarande pågår utplacering av AB Svenska Spels värdeautomater i dessa hallar. Nettoöverskottet ska bl.a. tillfalla det lokala föreningslivet. Nu har samtidigt restriktioner införts för spel på varuspelsautomater. Efter utgången av år 2000 ska spel på sådana automater endast få anordnas i samband med offentlig nöjes-tillställning i form av tivoli eller liknande.

Varuspelet har gett ett nettobidrag till det vanliga bingospelet i storleksordningen 5 % i en normalstor bingohall. Min uppfattning är att de i bingomiljön nya värdeautomaterna kan kompletteras med ett begränsat antal skicklighetsautomater av specifik typ (”pajazzo”) i syfte att till fullo kompensera landets ca 100 bingohallar för varu spelets inkomstbortfall. Spelet på en sådan automat är betydligt oskyl digare än spelet på en värdeautomat. Skicklighetsautomaten är så konstruerad att vinstmöjligheten huvudsakligen beror på spelarens skicklighet.

Erfarenheterna från Finland vad gäller spel på skicklighetsautomater av pajazzotyp indikerar en låg bruttoomsättning per speldag. Det är också svårt att bedöma hur pass mycket attraktivare en värdeautomat i en bingoallians är jämfört med en skicklighetsautomat. Endast 3 skicklighetsmaskiner per bingoallians bör ställas upp. Härutöver ges en bingoallians rätten att inom ramen för sitt tillstånd ställa ut ytterligare 22 automater i större föreningslokaler ägda av den eller de föreningar som ingår i bingoalliansen. Föreningslokalen ska ligga inom bingoalliansens upptagningsområde. Endast en automat per föreningslokal får ställas ut. Spelet bör enligt min mening vara ett försiktigt spel med en begränsad insats högst (1/7 000 basbelopp) dvs. cirka 5 kronor. Högsta vinstutbetalning får vara 1/300 basbelopp dvs. ca 120 kronor. Dessa maskiner ska typgodkännas av Lotteriinspektionen och tillstånd ska ges av respektive länsstyrelse. Tillståndet skall lämpligen löpa på samma tid som det allmänna bingotillståndet.

3.5 Friare vinstval i folkrörelsernas lotterier

Utredningen föreslår

I utredningen föreslås friare regler för vinster i folkrörelsernas lotterier. Folkrörelserna föreslås få ensamrätt att ha varuvinster i sina lotterier. AB Svenska Spel bör sålunda inte ha denna möjlighet. Folkrörelserna föreslås vidare få rätt att i princip fritt fördela vinsterna mellan varuvinster och penningvinster. I dag är möjligheten till penningvinster starkt begränsad.

Enligt lotterilagen ska vinstandelen anges på lottsedlarna. Enligt 16 § finns en generell regel om att minsta tillåtna vinstandel ska vara 35 % och högsta 50 %. Flera av de stora lotteriarrangörerna på folkrörelsesidan vill kunna tillämpa principen om en beräknad vinstandel på ett statistiskt utfall. De statsstyrda företagen bl.a. AB Svenska Spel kan redan göra detta med hänvisning till regeringens koncessionsbeslut. Detta förhållande har upplevts som orättvist.

Jag anser, att just denna regel nu behöver modifieras, när det gäller rikslotterierna. Denna fråga kan bedömas av Lotteriinspektionen vid tillståndsgivningen.

I Lotterilagens 16 § p. 1, slås fast att en vinst som utgörs av pengar får vara högst ett basbelopp. Detta är en regel som i princip gäller endast för folkrörelsernas lotterier, eftersom de statsstyrda bolagen genom regeringens koncessioner har en obegränsad rätt att ha kontantvinster.

För att öka attraktionskraften hos folkrörelsernas lotterier föreslår jag att denna regel ändras så att även de får ha kontant vinster.

Av praxis och olika motivuttalanden i propositioner har det ansetts vara en rättighet för folkrörelserna att ha varuvinster, t.ex. i form av resor och bilar. De statsstyrda bolagen har vid många tillfällen försökt att ge sig in på att ha varuvinster. Efter påpekanden från Lotteriinspektionen har man ändrat konceptet. Även det folkrörelsedrivna BingoLotto har i bland varit otydligt vad gäller kontantvinster.

Jag föreslår nu att det tydligt läggs fast att folkrörelserna får ha kontantvinster och att endast de får ha varuvinster. Detta innebär nya möjligheter för folkrörelserna att inom givna vinstplaner blanda kontantvinster, värdepapper och/eller varuvinster.

Av förarbetena till 16 § av lotterilagen, tredje punkten framgår att minsta tillåtna vinstandel ska vara 35 % och högsta tillåtna vinstandel 50 % av insatsernas värde. (Prop. 1993/94:182, prop. 1996/97 s 22 samt SFS 1996:1168)

I förarbetena sades vidare att regeringen velat garantera lottköparna viss vinstandel. Men också att man avsett att motverka att ett lotteri av konkurrensskäl skulle få försteg framför ett annat lotteri, eftersom man därigenom också skulle kunna minska lotteriets lönsamhet. En grundprincip i lotterilagstiftningen är ju att lotteriet ska ”ge sökanden en skälig avkastning” och att denna ska användas för det allmännyttiga ändamålet. Troligen finns också den skyddsaspekten med i bakgrunden att se till att mindre bärkraftiga lotterier inte ska kunna gå i konkurs om det skulle slumpa sig så att en stor eller flera högvinster skulle falla ut.

Lotteriinspektionen har hittills tillämpat principen om en beräknad vinstandel på ett teoretiskt utfall om 100-procentig försäljning av det antal lotter som sökanden angett i ansökan. Inspektionen har tillämpat denna lagregel på de lotterier som den ger tillstånd till, dvs. de folkrörelsedrivna lotterierna. När det däremot gäller t.ex. AB Svenska Spels Trisslott, så har man det statistiska utfallet som grund för bestämmandet av vinstandelen. Denna möjlighet anses vara given av regeringen genom koncessionsbeslutet. Här finns alltså två principer som står mot varandra och som diskriminerar de folkrörelsedrivna lotterierna. Lotteriinspektionens styrelse har påpekat detta faktum i en skrivelse till regeringen. (1999-08-28)

De stora lotteriarrangörerna på folkrörelsesidan t.ex. Folkspel som driver BingoLotto och Cancerfondens ”Ringolotteri” vill ha samma möjligheter som de statsstyrda bolagen. Man anser att den nuvarande ordningen ger en ojämn konkurrenssituation. Jag finner att regeln bör modifieras när det gäller de stora rikslotterierna. Motiven för regeln finns fortfarande kvar i varierande grad, men den hindrar en utvecklingsmöjlighet ur marknadsföringssynpunkt för folkrörelserna. Bedöm-

ning av om lotteriets ekonomiska avkastning i förhållande till höga vinstandelar för att ta marknadsandelar, samt en avvägningen av den ekonomiska risken bör övervägas när lotteritillståndet ges av Lotteriinspektionen. I lotterilagens 10 §, framgår också att det ska hållas för troligt att lotteriet kommer att bedrivas på ett lämpligt sätt samt att det ska ge en skälig avkastning till det aktuella allmännyttiga ändamålet.

Jag föreslår, för tydlighetens skull, att lotterilagens 16 §, p. 3 ändras så att Lotteriinspektionen medges rätt att under speciella omständigheter medge undantag från denna regel. Inspektionen bör då i ett sammanhang bedöma de ekonomiska riskerna, lotteriets ekonomiska avkastning och att det bedrivs på ett lämpligt sätt. Jag anser att undantagen endast kan gälla större rikslotterier med god ekonomisk bärkraft. Inspektionen har också möjlighet att i tillståndsbeslutet kräva en bankgaranti för det möjliga utfallet av vinster. Ansökningar, där vinstplanen anses alltför äventyrlig och där lotteriets karaktär övergår i hasardspel, t.ex. när det innebär en alltför stor blandning av olika lotteri- och spelformer, ska självklart inte bifallas. Alla lotterier ska ju bedrivas på "ett lämpligt sätt" enligt 10 § i lotterilagen.

3.6 Förbättrade möjligheter på lottmarknaden för folkrörelserna

Utredningen föreslår

Jag anser att folkrörelsernas möjligheter på den "rena" lottmarknaden måste stimuleras och stärkas. På just skraplottsmarknaden finns stora möjligheter till ökade inkomster för folkrörelserna. Jag föreslår därför att regeringen i framtida koncessioner till AB Svenska Spel medger bolaget rätt att driva endast två lotterier, och att lotterimarknaden i övrigt i princip ska vara folkrörelsernas marknad. Avvecklingen ska ske senast två år efter det att nuvarande koncession upphör. En sådan renodling av gränsdragningen mellan AB Svenska Spel och folkrörelserna skulle också minska konkurrensen och kostnaderna för marknadsföringen. Enligt min mening bör dock Lotteriinspektionen medges rätt att i vissa speciella fall tillåta undantag från denna huvudregel. Det ska bara kunna ske om det finns plats på lotterimarknaden och att detta inte påverkar konkurrensen till folkrörelsernas nackdel.

Sedan gammalt har föreningarna och folkrörelserna i Sverige anordnat lotterier för att få in pengar till verksamheten. Man har själva anordnat

och sålt lotterier. På det lokala planet har t.ex. idrottsföreningar, politiska organisationer och scouter haft detta som en viktig inkomstkälla. Centralt har folkrörelserna genom åren haft stora omfattande rikslotterier.

Lotter har nästan inte betraktats som ”spel” utan som ett nöje och stöd för att få in pengar till föreningslivet. Lotten är inte lika moraliskt belastad som vissa former av spel. Traditionellt har denna marknad ansetts som folkrörelsernas.

Marknadsandelen för folkrörelsernas lotterier har minskat kraftigt sedan 1970-talet och framåt. De statligt styrda spelen har däremot haft en stor real ökning av sin omsättning. I början av 1980-talet ansåg sig folkrörelserna ”ha rätten” till lottmarknaden och då särskilt till marknaden med förhandsdragna lotterier. På 1980-talet kom Bellmanlotten och Trisslotten, från det dåvarande Penninglotteriet, och konsekvensen av detta blev att föreningslivets förhandsdragna lotter fick allt svårare att klara sig.

I början av 1990-talet kom BingoLotto, vars omsättning ökade snabbt upp till drygt 3 miljarder kronor per år. Under senare år har dock även detta lotteris försäljning börjat att vika. BingoLottos expansion fick till följd att de lokala lotterierna minskade kraftigt.

Samtidigt skedde en mycket snabb teknisk utveckling som krävde stor kompetens och stora ekonomiska resurser. Även detta påverkade folkrörelsernas möjligheter negativt att agera på lotterimarknaden.

De statligt styrda spelbolagen växte kraftigt och hade stora resurser till marknadsföring och teknisk utveckling.

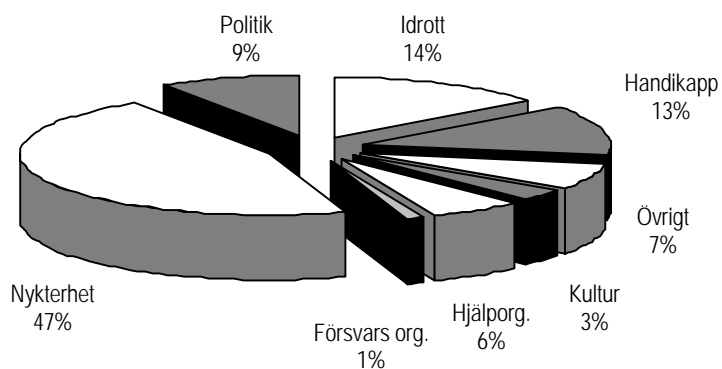
Övriga rikslotterier omsatte 873 miljoner kronor under 1998. Antalet lotterier under detta år var 92. Flera av lotterierna har haft problem med lönsamheten. Nettobehållningen har under flera år minskat och ett tiotal har gått med förlust. Det finns troligen flera förklaringar till detta. Marknadsföringskostnaderna har ökat i jakten på nya kunder. Under 1998 var kostnaderna för marknadsföring närmare 150 miljoner kronor. Vinstutdelningen har också ökat i den allt mer hårdnande konkurrensen. I samma syfte har vinsterna alltmer kommit att bestå av pengar och premieobligationer och därmed har man gått miste om de rabatter som man kunde få vid centrala inköp av varuvinster. I slutändan har detta fått till följd att allt mindre pengar har blivit över till folkrörelse- och föreningsverksamheten.

Under 1999 fanns 73 rikslotterier. Utfallet av 1999 års verksamhet pekar mot en omsättning för rikslotterierna på ca 3,4 miljarder kronor. BingoLotto svarar här för 2,6 miljarder kronor.

Skillnaderna i omsättning mellan de olika rikslotterierna är stora. Hälften av lotterierna hade en omsättning under en milj. kronor och knappt tioalet lotterier hade en omsättning över 10 milj. kronor. Det

största lotteriet var under 1998, om man bortser från BingoLotto, A-lotterierna som under 1998 omsatte 273 miljoner kronor.

Diagram 5. Rikslotteritillstånd 1998 fördelade efter typ av förening

Källa: Lotteriinspektionen

Tabell 6. Lokala lotteriers utveckling 1992–1998

	1992 ¹	1993 ¹	1994 ¹	1995	1996	1997	1998
Antal inkomna lotteriansökningar ²	6 457	4 259	3 379	4 784
Antal redovisade lotterier därav redovisad försäljning av lotter	7 744	7 093	6 309
	440	(200)	(200)	220	185	180	155
Nettobehållning, i Mkr	93	77	79	67
Behållning i % av sålda lotter	42%	42%	44%	43%

1) Uppgifter om spelutgifter från åren 1992–1994 är hämtade från SCB:s rapporter över spelstatistik. Insamlingsmetod och beräkningar kan i vissa fall ha varit annorlunda än Lotteriinspektionens beräkningar för 1995–1998.

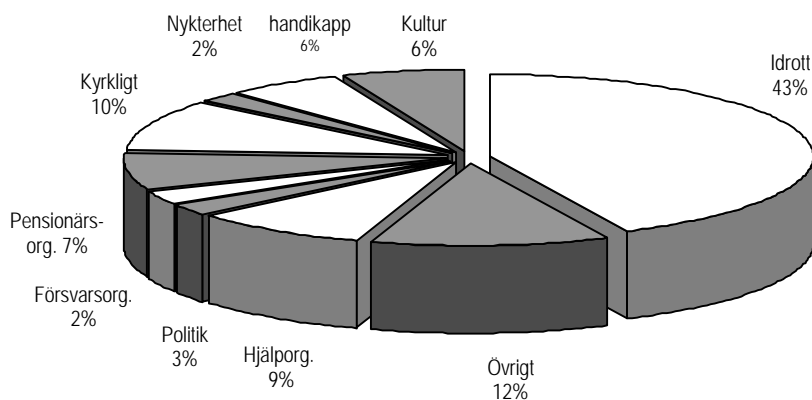
2) Sedan en lagändring kom till 1989 beviljas ansökningar över en treårsperiod. Lagändringen 1989 innebär en kraftig ökning av antalet inkomna ansökningar under det året. Under år 2 och 3 i treårsintervallen är det till följd av lagändringen alltid färre ansökningar

- = Ingen verksamhet. .. = Verksamhet har förekommit men uppgifter saknas.

() = Uppskattade värden

Källa: Lotteriinspektionen

Diagram 6. Tillstånd och registrering för lokala lotterier 1998 – fördelade efter typ av förening

Källa: Lotteriinspektionen

Dessa omsättningssiffror från de folkrörelsedrivna lotterierna kan jämföras med de lotterier som AB Svenska Spel har:

Tabell 7. AB Svenska Spels lotterier 1998–1999 (milj. kr)

	1998	1999	
Penninglotten	291	247	
Triss	2 804	2915	
Triss-Bingo	370	345	
Tian	390	419	
Astro	113	43	(lades ned våren -99)
Holgersson	-	72	(ny lott våren -99)
Kalas	-	34	(lades ned hösten -99)
Summa	3 968	4 075	

Källa: Lotteriinspektionen

För att göra jämförelsen tydlig kan dessa omsättningssiffror avrundat för lotterier nämnas för 1998:

Tabell 8

AB Svenska Spel	3,9 miljarder kronor
BingoLotto	2,8 miljarder kronor
Folkrörelsernas rikslotterier	0,9 miljarder kronor

Enligt mitt uppdrag ska jag ta fram förslag som stärker folkrörelsernas ställning på spel- och lotterimarknaden. Jag anser att sådana förslag måste ge folkrörelserna rimliga, tydliga förutsättningar och möjlighet till ett eget aktivt engagemang på denna marknad. Förslagen måste också, som jag ser det, ge en tydligare segmentering av marknaden för att minska konkurrenstrycket och därmed marknadsföringskostnaderna för att ge lotterierna mer nettovinst.

Med hänvisning till de ovan beskrivna utvecklingstendenserna samt till mina grundläggande utgångspunkter blir just den ”rena” lottmarknaden och då framförallt de förhandsdragna lotterna en viktig och strategisk del för att förbättra för folkrörelserna. Just lottförsäljning är ju traditionellt något som hör folkrörelserna till. Om folkrörelsernas ställning ska stärkas, så är lottmarknaden en viktig del. Härigenom kan nya resurser tillföras den allmännyttiga föreningsverk samheten. En renodling av marknaden på denna punkt skulle innebära ett minskat konkurrenstryck och större avkastning för folkrörelserna för redan nu

existerade rikslotterier. Dessutom skulle det innebära ett mycket kraftigt framtida utvecklingsutrymme för folkrörelserna.

Hos de statligt styrda spelföretagen är det endast AB Svenska Spel som har lotterier. Av AB Svenska Spel:s omsättning på ca 13 miljarder kronor omsätter Trisslotten 2,7 miljarder kronor och övriga lotterier ca 1,2 miljarder kronor. Nettoavkastningen för dessa lotterier kan grovt uppskattas till 35 %. Det handlar alltså om mycket stora och för statskassan betydelsefulla resurser. I direktiven påpekas särskilt att jag ska beakta de statliga spelens betydelse för statens inkomster.

Jag har den principiella uppfattningen att lotterimarknaden i framtiden i huvudsak bör vara förbehållen folkrörelserna. Denna min uppfattning måste dock förses med vissa reservationer.

De ekonomiska värdena för statskassan som tillförs av nettoavkastningen från AB Svenska Spels lotterier är så stora att de rimligen ej i sin helhet kan undandras. Trisslottens omsättning och avkastning är av sådana dimensioner att den är exempel på detta. Rent praktiskt är det säkert inte heller möjligt att byta huvudman för t.ex. Trisslotten. Jag har även vägt in att i lottköparnas/konsumenternas perspektiv är det viktigt att kunna fortsätta att köpa lotter som man vant sig vid och prefererar på lottmarknaden. Hänsyn av denna art bör vägas in när man långsiktigt vill påverka en marknad av detta slag.

Mitt förslag är därför, att regeringen i framtida koncessioner till AB Svenska Spel endast medger bolaget att ha två traditionella lotterier och att lotterimarknaden i övrigt ska vara förbehållen folkrörelserna. Detta innebär att AB Svenska Spel på sikt tvingas att bedriva sin verksamhet och sin utveckling inom ramen för två lotteritillstånd samt att ytterligare satsa på att utveckla sina andra spelformer. För att motverka negativa regionalpolitiska effekter anser jag att bolaget i enlighet med tidigare riksdagsbeslut kan lokalisera administration och fortsatt utveckling av nya spelformer till Gotland.

Förslag med denna inriktning innebär en stor förändring för statens inkomster, för AB Svenska Spel och för bolagets anställda. Jag anser därför, att den inte kan genomföras omedelbart utan att förändringen genomförs successivt och efter det att nuvarande koncession för bolaget upphör (2001-12-31). Avvecklingstiden får vara högst två år efter detta datum. Två lotterier kommer då att avslutas och statskassans intäkter från AB Svenska Spels lotterier kan komma att öka i en långsammare takt. Jag förutsätter att AB Svenska Spel inte under tiden fram till beslut startar nya traditionella lotterier som kan komplicera denna process. Jag föreslår att regeringen redan i budgetpropositionen i år signalerar denna principiella inriktning.

Jag föreslår slutligen, att Lotteriinspektionen ges möjlighet att i vissa mycket speciella fall ge undantag från denna huvud regel. Detta ska bara

kunna ske under förutsättning att det finns plats på lotterimarknaden och att det inte bedöms som negativt för folk rörelsernas rikslotterier. Lotteriinspektionen ska naturligtvis också beakta det aktuella konkurrenstrycket på marknaden. Exempel på ett sådana undantag kan vara speciella ändamålslotterier eller om AB Svenska Spel i samarbete med och på uppdrag av någon folkrörelse vill anordna ett rikslotteri.

4 Ytterligare delegering av regeringens tillståndsgivning

Utredningen föreslår

Jag anser att tillståndsprövningen för alla typer av spel och lotterier i större utsträckning ska delegeras från regeringen till Lotteriinspektionen. Självfallet ska regeringen även i framtiden ta ställning i ärenden av större principiell vikt som är ”spelpolitiskt” viktiga, men i övrigt bör regeringen avlastas från detaljbeslut. För att få fram ett komplett och allsidigt underlag bör regeringen regelmässigt ge Lotteriinspektionen möjligheter att lämna upplysningar och synpunkter.

Det är också viktigt att tillståndsgivningen, när det gäller detaljerna och det praktiska, förs samman till ett ställe för att skapa ytterligare likformighet och rättvisa mellan olika aktörer. Framtidens koncessionsbeslut bör innehålla en principram för de statliga spelbolagens verksamhet. Enligt min mening bör alla detaljer i form av t.ex. villkor, ordningsregler och kontrollkrav i övrigt till varje enskilt spel och lotteri inom koncessionen ges genom tillstånd från Lotteriinspektionen. Inspektionen får genom mitt samlade förslag en rad nya uppgifter och befogenheter. Jag föreslår därför att myndigheten ges ett namn som bättre beskriver dess nya funktioner. Myndigheten bör i framtiden kallas Spel- och lotteriinspektionen.

Som en ytterligare markering av Lotteriinspektionens nya roll föreslår jag också att ett branschråd knyts till myndigheten. Här ska främst AB Svenska Spel, ATG och Folkrorelserna ingå. Rådets verksamhet ska syfta till att bl.a. dämpa konkurrenstrycket på landets spel- och lotterimarknad.

Sett till omsättningen är den svenska lotterimarknaden uppdelad i två delar. Cirka 2/3 av marknaden innehas av statsstyrda spelbolag. Resten delas mellan folkrorelserna och till viss del privata intressen.

Folkrorelsedrivna spel och lotterier ska ha tillstånd av Lotteriinspektionen.

De statsstyrda spelbolagens verksamhet, vinstsparandet och Riksgäldskontorets utlottningar regleras av koncessioner och tillstånd som beslutas av regeringen. Dessa är inte särskilt detaljerade och lämnar ett tämligen vitt område öppet för företagen att själva bedöma. Regeringen har denna rätt till avvikelser från lagen genom 45 § i lotterilagen (SFS 1994:1000). Av denna paragraf framgår att regeringen kan, med vissa undantag, ge tillstånd till spel och lotterier i andra fall och i annan ordning än som anges i lotterilagen.

I stora drag kan sägas att Lotteriinspektionen både ger tillstånd till och kontrollerar de folkrörelsedrivna spelen och lotterierna. I fråga om de statsstyrda spelbolagen ansvarar Lotteriinspektionen endast för kontrollen.

Regeringen har klargjort att detaljbeslut och rutiner inte ska belasta regeringens arbete.

Folkrörelserna har vid upprepade tillfällen påpekat att den uppdelade tillståndsgivningen när det gäller detaljreglerna och kontroll skapar orättvisor. Man menar, att det inte kan vara lagstiftarens avsikt att det ska finnas två olika regelsystem, beroende på om det är ett spel eller lotteri som drivs i folkrörelse regi eller av ett statsstyrt bolag.

Problemet har också uppmärksamats i propositionen Kasinospel i Sverige (1998/99:80) och i riksdagsdebatten i anslutning till riksdagens beslut.

I anledning av detta står det i direktiven(Dir.1999:52) att:

”Utredaren ska även bedöma om tillståndsgivningen till AB Svenska Spel och ATG bör delegeras från regeringen till Lotteriinspektionen. Syftet med detta skall vara att avlasta regeringen och föra samman tillståndsansökningarna till ett ställe, utom i de fall där uppgifterna kan skötas på lokal nivå.”

Jag anser, att det finns flera skäl att öka delegeringen från regeringen till Lotteriinspektionen när det gäller verkställighetsregler vid tillstånd till spel- och lotterier.

Först vill jag lägga fast att det är självklart att regeringen ska fatta beslut i alla principiella frågor. Spel och lotterifrågorna har ett mycket stort ekonomiskt intresse för staten och folkrörelserna. Behovet av övergripande politisk styrning kvarstår. Det gäller t.ex. regeringens koncessioner till AB Svenska Spel och ATG. I dessa beslut kan då regeringen lägga fast ramarna för bolagens verksamhet. Det finns också andra principbeslut med stor spelpolitisk räckvidd som bör fattas av regeringen. Det kan exempelvis gälla beslut som har stor ekonomisk betydelse för statskassan, jackpottars storlek, införande av spel på nya platser t.ex. på restauranger eller andra särskilda spelregler som regeringen vill tillämpa för bolaget.

Det är betydelsefullt att tillståndsgivningen är tydlig och att Lotteriinspektionen är den instans som vid tvister tolkar koncessionerna. Samtidigt är det viktigt att betona att "utanför koncessionerna" gäller lotterilagen fullt ut.

Å andra sidan har regeringen i olika sammanhang gett tillkänna att det är viktigt att delegeringen till ansvariga myndigheter ökar. Regeringens strävan är att delegera alla beslut om detaljer och rutin.

Från olika håll har uppmärksammats att den uppdelade tillståndsgivningen, de vida koncessionsbesluten samt en allmän otydlighet från inblandade myndigheter, har fått effekten att tillståndsgivningen när det gäller detaljregleringen har tillämpats olika. Detta har upplevts som märkligt och orättvist av de folkrörelsedrivna spel- och lotteriarrangörerna. Som exempel på detta kan nämna olika tolkningar av hur vinstplaner ska vara konstruerade samt var penning- resp. varuvinster är tillåtna.

Jag anser, att regeringen i framtiden bör delegera alla detaljregler, villkor, ordningsregler och kontrollkrav, så att alla spel och lotterier genom tillstånd bedöms i ett sammanhang av en och samma instans. Detta innebär att regeringen, enligt mitt förslag, lämnar ett koncessionsbeslut och att Lotteriinspektionen genom tillståndsbeslut till varje enskilt lotteri eller spel inom koncessionen prövar och lämnar övriga behövliga tillstånd. På detta sätt menar jag att regeringens krav om att pröva principfrågorna samt strävan att delegera detaljfrågorna tillgodoses. Denna beslutmodell ger också regeringen ett bättre underlag för beslut, samtidigt som en myndighet tar ställning till de praktiska reglerna vilket skapar likformighet och rättvisa i tillståndsgivningen.

Inspektionen ges genom mina förslag en rad nya uppgifter och befogenheter. Jag föreslår därför att myndigheten nu ges ett namn som beskriver dess aktuella funktioner. Jag föreslår att myndigheten i framtiden kallas Spel- och lotteriinspektionen. Inspektionen får en rad nya uppgifter genom mina förslag t.ex. att göra marknadsbedömningar inför ett lotteritillstånd. Detta kräver att styrelsens kompetens och sammansättning ses över. Strategiskt är också att det sker en aktiv kompetensutveckling för de anställda hos inspektionen.

Som en ytterligare markering av inspektionens nya roll föreslår jag att ett branschråd knyts till myndigheten. Här ska främst AB Svenska Spel, ATG och folkrörelserna ingå. Rådets verksamhet ska bl.a. syfta till att dämpa konkurrenstrycket på den svenska lotteri- och spelmarknaden.

5 Folkrörelsedrivet spel på Internet

Utredningens förslår

Jag anser generellt sett att reglerna om spelanordnade över Internet så långt som möjligt ska följa gällande lotterilagstiftning. Jag anser också, när nuvarande provperiod är slut och utvärderad, att regeringen genom ett principbeslut bör delegera tillståndsfrågan för spel på Internet till Spel- och Lotteriinspektionen. För att underlätta folkrörelsernas spel över datanät är det viktigt att regeringen kan besluta att folkrörelserna exempelvis ges möjlighet att på normala kommersiella villkor utnyttja t.ex. ATG:s nät.

Lotterilagsutredningen (Dir 1997:112) har enligt vad jag har inhämtat gjort en grundlig analys av Internets snabba tekniska utveckling och genomslag på marknaden. Vidare kommer denna utredning att redovisa potentialen för olika spel över Internet och nya digitala nät.

Internet har som distributionskanal för information och tjänster expanderat synnerligen kraftigt och ingen kan förutspå hur den framtida utvecklingen kommer att gestalta sig.

Man beräknar att det finns 800 000 internetabonnemang i svenska hem. Internetanvändningen ökar snabbare i storstadsområdena än i landet i övrigt. Man tror att svensken just nu spelar på Internet för omkring 100 miljoner kronor/år. Det finns redan nu cirka 600 spelsajter vilka erbjuder spel om pengar. Antalet spelsajter ökar med fem per månad. I Sverige uppgick antalet träffar på svenska spelsajter till 314 000 under april 1999. Störst var BingoLotto därefter kom ATG och AB Svenska Spel.

AB Svenska Spel och ATG beräknar att 10 % av deras omsättning om fem år kommer via spel på Internet. Redan nu under provverksamheten svarar Internet för 1,5 % av ATG:s samlade intäkter. Detta utgör 150 miljoner kronor per år. För hela Europa beräknas spel på Internet år 2001 omsätta 22 miljarder kronor.

Då säkerheten i de elektroniska betalningstjänsterna fortfarande inte är helt tillförlitlig väljer de flesta speloparatörer att erbjuda sina kunder

att hålla konton för deras räkning. Insatserna dras från kontot och vinster sätts in på detsamma. Kunden anlitar sin egen bank för att föra över pengar till spelkontot.

Regeringen har givit ATG, AB Svenska Spel och A-lotterierna ett tidsbegränsat tillstånd att över Internet sälja spelprodukter. Syftet med försöksverksamheten är att utvärdera förutsättningarna för och konsekvenserna av att försälja spel över Internet. Erfarenheterna ska ligga till grund för en beredning av ett beslut för en permanentning av verksamheten. Men den ska också utgöra underlag för Lotterilagsutredningens slutliga överväganden. Utredningen ska enligt sina direktiv bedöma huruvida det är möjligt och om det finns behov av att via lotterilagstiftningen förhindra spel över Internet och annan data- och telekommunikation, som förmedlas från utlandet. Vidare ska utredaren analysera utvecklingen av spel över Internet m.m. För och nackdelar med denna nya försäljningskanal ska redovisas. Slutligen sägs att man förväntar sig även ett förslag till hur detta bör regleras. Ett slutbetänkande föreligger inom kort.

Jag anser, generellt sett, att reglerna om spelanordnande över Internet så långt som möjligt ska följa den övriga lotterilagstiftningen.

Den nuvarande försöksverksamheten utvärderas löpande av Lotteriinspektionen. En rapport har överlämnats till regeringen den 1 oktober 1999. Rapporten kallas "Utvärdering av försöksverksamhet med spelmottagning över Internet". I rapporten konstateras att ATG:s Internet-verksamhet nu funnits i 1,5 år. AB Svenska Spel och A-lotteriet startade under 1999.

Erfarenheterna är ännu rätt begränsade, men försöksverksamheten har hittills fungerat som avsett och kontrollen har varit tillfredsställande.

När verksamheten permanentas, bör regeringen delegera tillståndsgivningen till Spel och Lotteriinspektionen.

En framtida utveckling av spel via Internet är att använda tekniker som gör det möjligt att komma in från en stationär dator. Nya standarder är på väg som innebär en trådlös kommunikation via en mobiltelefon och då är steget nära till en mobil "spelterminal". Digital-TV erbjuder också möjlighet till spel i hemmet.

För att komma bort från att alla ska behöva ha en egen dator hemma för att köpa lotter via Internet, är publika internetförsäljningsterminaler hos t.ex. spelombuden ett tänkbart alternativ. Kunden behöver då bara ha ett personligt lösenord (jfr bankomaten) för att själv utföra sitt spel.

För att stimulera att folkrörelsedrivna spel och lotterier ska bli riktigt framgångsrika anser jag att folkrörelserna bör ges möjlighet att på vanliga kommersiella villkor få tillträde till t.ex. ATG:s datanät.

Ny teknik kräver mycket stora investeringar och stora kunskaper att bygga upp. Det tar också lång tid att få ett sådant system i funktion. I

vissa av de datornät som de statligt styrda spelarrangörerna har finns kapacitetsutrymme kvar. Det gäller t.ex. ATG:s. Jag föreslår därför att regeringen i ATG:s koncession medger att de på affärsmässiga grunder får rätt att "hyra" ut utrymme i sitt datornät till folkrörelsedrivna spel eller lotterier. Detta skulle ge folkrörelserna ett sätt att snabbt kunna få tillgång till den nya tekniken för att kunna sälja sina spel och lotterier.

Enligt min uppfattning är det nödvändigt att såväl de statligt styrda spelen som folkrörelserna snarast utvecklas och tar hjälp av Internet för sina framtida lotterier och spel, annars är risken stor att utländska speloperatörer finner vägar till svenska kundgrupper över Internet.

6 Spelberoende

Utredningen föreslår

Jag anser, att de förslag som jag lägger inte på något avgörande sätt kan påverka spelberoendet.

Folkhälsoinstitutet har fått regeringens uppdrag och planerar nu en rad olika åtgärder för att förebygga spelberoendet.

Jag anser, att effekterna av dessa åtgärder måste avvaktas och utvärderas innan ytterligare steg tas. Jag föreslår därför, att dessa frågor får samordnas i den proposition som regeringen planerar med anledning av en ny lotterilag.

Jag föreslår att Folkhälsoinstitutet årligen ska rapportera till regeringen om sitt arbete för att förebygga och motverka spelberoendet. Institutet bör samtidigt rapportera om utvecklingen på området vad rör statistik och forskning. En ideell organisation som arbetar mot ökat spelberoende bör kunna spela en roll på detta område.

Just nu finns en rad olika förslag och direkta åtgärder aktualiserade för att motverka och förebygga spelberoendet.

I regeringens direktiv för Översyn av lotterilagstiftningen (Dir. 1997:112) uppmärksammas t.ex. särskilt frågan om åldersgränser vid spel- och lotterier. Kommitténs förslag ska lämnas i början av år 2000.

I regeringens proposition Kasinospel i Sverige m.m. (prop. 1998/99:80) behandlas frågan om överdrivet spelande. Regeringen anser bl.a. att det finns anledning att ytterligare öka insatserna och resurserna till olika åtgärder för att förebygga och motverka negativa ekonomiska och sociala konsekvenser av spelande. Regeringen aviserar, att den avser att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för år 2000 med förslag.

Ett brett upplagt forskningsprojekt kring spelberoendeproblemen håller på att färdigställas. Preliminära delrapporter har lämnats. Dessa tyder på att spelberoendeproblemen i Sverige är jämförbara med andra

länder i Europa. Resultaten tyder på att spelberoendet ökar och då särskilt bland unga. Forskningsprojektet ska slutrapporteras under första halvåret år 2000.

Åtgärder för att motverka och förebygga spelberoende handläggs av Folkhälsoinstitutet. Ekonomiska resurser har under åren kommit från statsbudgeten. Anslaget har numera ökat till 4 miljoner kronor/år och skall eventuellt öka ytterligare. Hittills har dessa medel till största delen använts till forskning.

På initiativ av Folkhälsoinstitutet och Lotteriinspektionen har ett oberoende branschråd, OSS – Oberoende spelsamverkan, bildats i syfte att verka för en sund utveckling av spelmarknaden och för att vara ett forum för frågor som rör spelberoende. I rådet ingår förutom myndighetsföreträdare, de större aktörerna i den svenska spelbranschen. Rådet har utarbetat en informationsstrategi för att rationellt och effektivt beskriva och informera om riskerna med spelande. En telefonjour på ett 020-nummer har också öppnats dit personer som har problem med sitt spelande kan vända sig. Rådet har just inlett sitt arbete, och man har ännu inte fullt ut funnit sina arbetsformer.

Konkurrensen på den svenska spelmarknaden är mycket hård och omfattningen av marknadsföringen av spel och lotterier är omfattande. Regeringen har därför gett tillkänna (prop. 1998/99:80) att den avser att kartlägga omfattningen av marknadsföringen av spel och lotterier för att därefter lämna förslag till hur de mest aggressiva formerna av marknadsföring, exempelvis gentemot ungdomar, kan undvikas.

Jag anser att de förslag som jag lägger som rör marknads utformning i framtiden i liten grad påverkar frågan om spelberoendet. Däremot kan man inte bortse från att den nya spelen på värdeautomater och internationella kasinon ökar risken för att människor blir spelberoende. Spel- och lotteriverksamheten på Internet kan tekniskt sett innebära en mycket noggrann kontroll av den enskilda spelaren. Det kan t.ex. gälla åldersgränser, gränser för omfattningen av spelet m.m. Härvid aktualiseras en rad frågor av annan art.

Regeringen har föreslagit ytterligare medel för att förebygga spelberoendet. Man kartlägger omfattningen och inriktningen av marknadsföringen. Folkhälsoinstitutets arbete för att motverka spelberoendet är i sin inledning. Av dessa skäl anser jag, att det just nu inte kan vara lämpligt att komma med ytterligare förslag på detta område. Frågan om spelberoende får vägas samman av regeringen i samband med att regeringen fattar beslut om en ny lotterilag och andra därtill hörande frågor. Regeringen bör följa dessa frågor med stor noggrannhet.

För att ge regeringen ett beredningsunderlag för att bedöma om ytterligare åtgärder behövs för att förebygga spelberoendet föreslår jag, att Folkhälsoinstitutet årligen ges i uppdrag att rapportera till regeringen

om hur dess arbete för att motverka spelberoendet utvecklas. Institutet bör då också informera om aktuell statistik och forskning som berör spelberoendefrågan.

Ett studiebesök har gjorts hos organisationen GAMCARE (National Association for Gambling Care Education Resources and Training) dvs. de som arbetar med att motverka spelberoende i England. Gamcare har en telefonjour, regional aktivitet, information och utbildning i alla skolor m.m. Organisationen drivs helt fristående från myndigheter och i ideell regi. Det förefaller mig vara en effektiv och bra organisationsform som också skulle passa i Sverige. Jag rekommenderar därför att regeringen på sikt söker stimulera till en lösning som innebär att en fristående folkrörelse driver och motverkar ett ökat spelberoende i landet.

7 Konsekvensbeskrivningar

Utredningens slutsats:

Mitt förslag innebär att AB Svenska Spel i framtiden får ha högst 2 lotterier. Övriga ska avvecklas inom en fyraårsperiod. Detta innebär ett bortfall på ca. 180 miljoner kronor (basår 1999) för ägaren–staten samt en minskat personalbehov på ca. 25 tjänster i Visby. År 2004 uppgår folkrörelsernas marknadsandel till ca. 32 %. Utredningens förslag innebär att folkrörelserna detta år får ett nettotillskott på ca. 800 miljoner kronor. Det är en ökning med ca. 42 % jämfört med 1999.

Förslagen kan sammataget leda till statens intäkter från AB Svenska Spel ökar långsammare.

Till kommittéer och särskilda utredare har utgått direktiv att redovisa konsekvenserna av utredningsförslagen utifrån flera perspektiv:

- Jämställdhetspolitiska konsekvenser (Dir 1994:124)
- Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet (Dir 1996:49)
- Offentliga åtaganden (Dir 1994:23)
- Regionalpolitiska konsekvenser (Dir 1992:50)

De förslag jag lägger står enligt min bedömning ej i konflikt med uppsatta jämställdhetsmål.

När det gäller konsekvenser för brottslighet och det brottsförebyggande arbetet är min bedömning följande.

Stora delar av den svenska spel- och lotterimarknaden drivs av statligt godkända spelbolag och allmännyttiga föreningar. Lotteriinspektionen och landets länsstyrelser utser kontrollanter som har gått på särskild utbildning. Mina förslag syftar till en tydligare segmentering på marknaden och ett minskat konkurrenstryck. Hela regelsystemet syftar till att motverka brottslighet.

Lotteriinspektionen tvingas inte alltför sällan göra polisanmälan med anledning av olagligt spel. Det handlar då företrädesvis enligt uppgifter

från Lotteriinspektionen om mindre lotterier som ej fått tillstånd samt spel på förströelsemaskiner där vinsten utbetalats med pengar vilket är olagligt. Mina förslag riktar sig inte mot någon dessa sektorer av spel- och lotterimarknaden.

Jag har gjort en prövning av det offentliga åtagandet på utredningsområdet (Dir.1994:23).

Förslaget att tillföra länsstyrelserna uppdraget att ge tillstånd till skicklighetsmaskiner i bingohallarna m.m. kan leda till en viss anhopning av ansökningar under ett inledningsskede men bör efter en tid kunna inordnas i de rutiner som gäller för alliansernas normala tillståndsbeslut. Dessa omprövas regelbundet. Jag kan ej finna att länsstyrelserna behöver resursförstärkning för denna typ av ärendehandläggning.

Lotteriinspektionen får genom mitt förslag en stärkt ställning och flera nya arbetsuppgifter.

Det handlar här inte bara om utarbetande av nya föreskrifter för bingospel. Delegationen av delar av tillståndsgivningen för ATG och AB Svenska Spel kan sannolikt kräva ytterligare personalresurser och insatser för kompetensutveckling av personal. Här bör man även ta sikte på en fördjupad kunskap kring internetteknikens framtida användning inom spelområdet.

Nya rutiner och mer resurser krävs för typgodkännande av såväl skicklighetsautomater som de nya lottförsäljningsterminalerna.

Det nya branschråd som ska tillsättas i anslutning till inspektionen kommer att ta tid och resurser i anspråk främst från inspektionens ledningsgrupp.

Av regeringens senaste budgetproposition framgår att Lotteriinspektionens resurser ska förstärkas med 4 miljoner kronor år 2000. Jag bedömer att dessa nya resurser är tillfyllest för att även inrymma de nya uppdrag jag föreslår ska läggas på Lotteriinspektionen.

AB Svenska Spel levererade till ägaren staten år 1998 drygt 3,8 miljarder kronor. Jag anger i mitt förslag ett "tak" för bolagets lotterier. Bolaget ska fortsättningsvis ha rätten att driva två egna lotterier. Två lotterier ska avvecklas inom fyra år.

Tabell 9. Intäkter från spel 1998, miljoner kronor.

	Till	Staten	Folkrorelserna	Travsport
Från				
ATG		1 094		1 229
Svenska Spel		3 818 ¹	119 ¹	
Premieobligationsutl 1)		62		
Vinstsparandet 1)		50		
Kasino/Varuspel 1)		73		
Bingolotto			1 068	
Bingo			275	
Varuspel			62	
Övriga föreningslotterier			293	
Totalt		5 097	1 817	1 229

Källa: Ekonomistyrningsverket. och Lotteriinspektionen

¹ Av Riksdagen beslutad andel av AB Svenska Spels vinst.

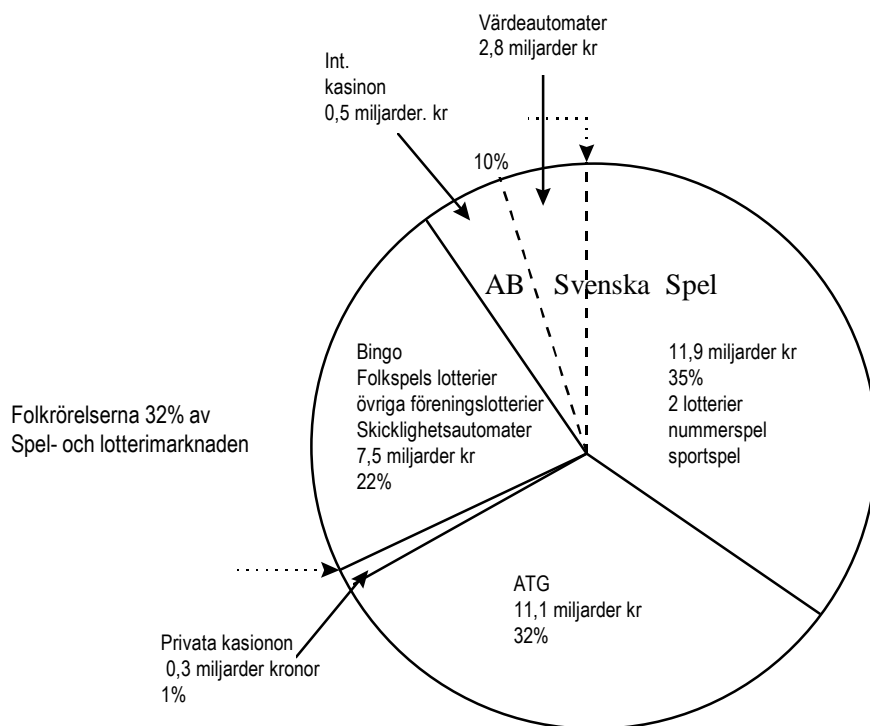
AB Svenska Spel har fr.o.m. år 2000 för avsikt att driva fyra lotterier. Tas de två minsta bort svarar detta mot en omsättningsminskning på 590 miljoner kronor (år 1999) eller ca. 15 % av bolagets samlade lotteriintäkter. Nettointäkten från dessa två lotterier var år 1999 ca. 180 miljoner kronor.

Min bedömning är att detta bortfall delvis kan kompenseras genom förädling av och effektivare säljinsatser för bolagets övriga produkter.

Jag har bedömt, efter uppgifter från AB Svenska Spel, att ca 25 personer kan beröras av de förändringar som föreslås. Den avvecklings-tid på fyra år som föreslås leder mig till slutsatsen att detta kan ske med omplaceringar, vissa pensionsavgångar i kombination med att vissa nya resurser överförs från kontoret i Sundbyberg till Visby.

Förslagen kan sammantaget leda till att statens framtida intäkter från AB Svenska Spel ökar i långsammare takt.

Diagram 7. Prognos spelmarknaden år 2004 (brutto omsättning 34,1 miljarder kronor – ett tänkt utfall).

Antaganden

Beräkningen baseras på ett antagande att spel- och lotterimarknaden ökar med 10 % under perioden 2000–2004.

AB Svenska Spel driver värdeautomatspel och internationella kasinon till förmån för folkkrörelserna. Omsättningen räknas därför in i deras marknadsandel.

Värdeautomatspelet antas ha övertagit det nu förbjudna varuspelets marknadsandel.

AB Svenska Spel driver endast två traditionella lotterier men för övrigt de nuvarande nummer- och sportspelen.

Föreningslivet ökar sin andel genom introduktionen av lottförsäljningsterminaler, skicklighetsautomater samt att man utnyttjar det ökade marknadsutrymmet för traditionella lotterier.

Marknadsandelen för privata kasinon minskar.

Tabell 10. Nettobehållning folkrörelserna år 1999 (miljoner kronor).

BingoLotto	1000
Bingospel	275
Övr. Föreningslotterier	380
Varuspel	50
Från AB Svenska Spel	190*
Totalt	1 895

* VLT + stöd till Sv. Fotbollsförbundet

Källa: Preliminär statistik, Lotteriinspektionen.

Utredningens förslag innebär att folkrörelserna år 2004 får ett nettotillskott på ca. 800 miljoner kronor minst. Minst 700 miljoner kronor kommer från värdeautomatspelet och spelet från fyra kasinon i AB Svenska Spels regi. Resterande 100 miljoner kronor är resultatet av ökade intäkter från lottmarknaden efter det att två statliga lotterier lagts ned. I denna summa ingår också spelet på de nya skicklighetsautomaterna. Detta är sammanlagt en nettoökning för folkrörelserna på ca 42 % jämfört med år 1999.

8 Författningskommentar

8.1 Förslag till lag om ändring i lotterilagen

4 §

Som framgår av tredje stycket definieras en lottförsäljningsterminal som en distributör som har ett gemensamt elektroniskt minne med alla andra terminaler. Minnet sitter i en huvudcentral och har uppgiften att hålla reda på sålda och osålda lotter. Huvudcentralen får inte vara utrustad med slumpvalsgenerator. Detta innebär att endast förhandsdragna lotter kan distribueras på detta sätt.

14 §

En lottförsäljningsterminal betalar ut vinst i form av ett vinstbevis. I samband med typgodkännandet skall vissa grundläggande säkerhetskrav gälla för vinstbeviset. Jämförbara krav bör gälla för vinstbevisen som för vanliga lotter.

Enligt de nya bestämmelserna skall lottförsäljningsterminaler och skicklighetsautomater vara typgodkända. Härvid skall särskilt beaktas att lottförsäljningsterminalen ej får likna ett automatspel t.ex. en värdeautomat.

Skicklighetsautomater i bingohallar och föreningslokaler inom en bingoallians upptagningsområde skall vara av hel- eller halvmekanisk typ.

16 §

Av punkten 2 framgår att vinsterna i ett lotteri får bestå av varor, värdepapper eller pengar. Inom ramen för de vinstvärdesgränser som är angivna i denna paragraf kan lotterianordnaren fritt välja olika alternativ för vinstutbetalning dvs. helt i form av pengar eller en blandning av pengar, varor och värdepapper.

Av 16 § andra stycket framgår att under vissa förutsättningar kan undantag göras från den huvudregel som är angiven i 16 § punkt 1. Det är Spel- och lotteriinspektionen som avgör huruvida ett undantag kan göras

16 a §

I paragrafen som är ny framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om spelplats för terminalerna.

24 §

Lotteriinspektionen har givit ut allmänna råd om bingoverksamheten. Det nya förslaget innebär att inspektionen kan få föreskriftsrätt för att genomföra att fler föreningar får pengar från bingoverksamheten och för att skapa ett enhetligare system.

26 a §

I paragrafen som är ny blir spel på skicklighetsautomater under vissa förutsättningar tillåtet inte bara på fartyg i internationell trafik. Inom ramen för ett bingotillstånd får en allians ställa ut maximalt 25 skicklighetsautomater inom sitt upptagningsområde. Tre av dessa får ställas ut i en bingohall och övriga får ställas ut en per lokal som disponeras av den eller de föreningar som ingår i bingoalliansen. Ett krav är också att föreningslokalen bedöms ligga inom berörd allians upptagningsområde och att den disponeras för föreningsverksamhet. En förening får inte anskaffa lokal i enbart syfte att bedriva spelverksamhet.

41 §

Här framgår att det är Spel och lotteriinspektionen som ger tillstånd för försäljning av lotter i en lottförsäljningsterminal.

43 §

Här framgår att det är länsstyrelsen som ger tillstånd att anordna spel på skicklighetsautomater i samband med bingospel och i lokaler som disponeras för föreningsverksamhet.

Kommittédirektiv

Föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden Dir:
1999:52

Beslut vid regeringssammanträde den 23 juni 1999.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare skall lämna förslag till hur föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden kan stärkas. Härvid skall även beaktas den betydelse de statliga spelen har för statens inkomster. Utredaren skall dessutom bedöma om tillståndsgivningen till AB Svenska Spel och AB Trav och Galopp (ATG) bör delegeras från regeringen till Lotteriinspektionen.

Utredarens uppdrag skall vara slutfört senast den 1 december 1999.

Bakgrund

Den svenska spel- och lotterimarknaden är i allt väsentligt förbehållen staten, föreningslivet och hästsporten så att överskottet kommer allmänna eller allmännyttiga ändamål till godo. Den totala omsättningen uppgår, enligt en sammanställning från Lotteri-inspektionen, till knappt 30 miljarder kronor. Den största aktören på marknaden är det statligt ägda företaget AB Svenska Spel som anordnar lotterier, nummerspel, vadhållning på idrottstävlingar och spel på värdeautomater. Den näst största spelanordnaren är ATG som anordnar vadhållning i samband med hästtävlingar. AB Svenska Spel och ATG anordnar spel och lotterier efter tillstånd från regeringen, och deras gemensamma andel av marknads omsättning uppgår till ca 75 procent. Föreningslivet anordnar lotterier och bingospel efter tillstånd från Lotteriinspektionen, länsstyrelserna och kommunerna. Föreningslivets marknadsandel uppgår till ca 19 procent. Privata speloperatörer anordnar s.k. restaurangkasinospel och varuautomatspel och deras marknadsandel uppgår till ca 6 procent.

Under den första delen av 1990-talet ökade föreningslivet sin andel av spelmarknadens omsättning, framför allt tack vare Bingolottos framgångar. I slutet av 1990-talet har föreningslivet förlorat marknadsandelar.

Hösten 1990 uttalade riksdagen att en översyn av lotterilagen skulle göras av en parlamentarisk utredning. Den då gällande lotterilagen gav inte föreningslivet tillräckliga möjligheter att utveckla och förnya den spel- och lotteriverksamhet som bedrevs av dem. Våren 1991 tillsatte regeringen en utredning som antog namnet Lotteriutredningen. I december 1992 avlämnade Lotteriutredningen sitt slutbetänkande Vinna eller försvinna - folkrörelsernas spel och lotterier i framtiden (SOU 1992:130). I propositionen Ny lotterilag (prop. 1993/94:182) föreslog regeringen ökade intäktsmöjligheter för föreningslivet genom en ny automatspelsform - värdeautomaten - och förbättrade vinstmöjligheter i andra lotterier och spel. Riksdagen konstaterade att förslagen i propositionen i vissa avseenden var mindre långtgående än vad Lotteriutredningen föreslagit men i icke obetydlig utsträckning borde förbättra möjligheterna för den del av föreningslivet som så önskar att finansiera sin verksamhet genom lotterier och spel (bet. 1993/94:KrU32, rskr. 1993/94:415).

År 1997 tillkallades en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av lotterilagen (1994:1000). I direktiven anges att fördelningen mellan och förutsättningarna för staten, hästsporten och föreningslivet inte skall behandlas. Utredaren förväntas överlämna sitt slutbetänkande i augusti 1999.

I propositionen Kasinospel i Sverige m.m. (prop. 1998/99:80) gjorde regeringen bedömningen att en utredning bör tillsättas med uppdrag att ta fram förslag till hur föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden återigen kan stärkas. Regeringen betonade också att det är viktigt att beakta den betydelse som de statliga spelen har för statens inkomster samt att det är viktigt att föreningslivet självt har möjlighet att bidra till sin egen finansiering. Riksdagen delade regeringens bedömning och poängterade vikten av att utredaren arbetar snabbt, men ville inte i övrigt föregripa utredarens ställningstaganden (bet. 1998/99:KrU11, rskr. 1998/99:229).

I samband med riksdagsbehandlingen uttalade Kulturutskottet dock att bl.a. att de uppfattningar som framförts av Folkrörelsernas Samarbetsorgan för Lotterifrågor (FSL) i skrivelse till utskottet (dnr. KrU 1998/99:91) bör finnas med som en del av underlaget när den av regeringen föreslagna utredningen studerar olika möjligheter att påverka fördelningen av spel- och lotterimarknaden i Sverige.

Utredningsuppdraget

En särskild utredare skall lämna förslag till hur föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden kan stärkas. Härvid skall även beaktas den betydelse de statliga spelen har för statens inkomster.

Statsmakternas ambition att bibehålla det nationella självbestämmandet över spel- och lotterimarknaden och att överskottet skall vara förbehållet staten, hästsporten och föreningslivet skall beaktas vid framtagandet av förslag.

Utredaren skall även bedöma om tillståndsgivningen till AB Svenska Spel och ATG bör delegeras från regeringen till Lotteriinspektionen. Syftet med detta skall vara att avlasta regeringen och föra samman prövningen av tillståndsansökningar till ett ställe, utom i de fall där uppgifterna kan skötas på lokal nivå.

Utredaren skall inhämta information från marknadens aktörer och löpande bevaka och analysera utvecklingen på marknaden. Utredaren skall härvid inhämta synpunkter från representanter för föreningslivet på olika nivåer.

Utredarens uppdrag skall vara slutfört senast den 1 december 1999.

Bedömningsgrunder vid tillståndsgivning för bingo (Västsvenska Idrottsförbundet)

Poängbedömning

1. Medlemmar	10 poäng
2. Lokalt aktivitetsstöd	25 poäng
3. Tävlingsverksamhet	20 poäng
4. Administration	15 poäng
5. Flersektionsföreningar	10 poäng
6. Ekonomisk verksamhet	20 poäng
	100 poäng

1. Medlemmar (10 poäng)

(Medlem redovisad till RF)

25	–	100	1 poäng
101	–	200	2 poäng
201	–	300	3 poäng
301	–	400	4 poäng
401	–	500	5 poäng
501	–	600	6 poäng
601	–	700	7 poäng
701	–	800	8 poäng
801	–	900	9 poäng
901	–		10 poäng

2. Lokalt Aktivitetsstöd (25 poäng)

(Genomsnittet av de två senaste redovisade uppgifterna)

100	–	199	Sammankomster	1 poäng
200	–	299	Sammankomster	2 poäng
300	–	399	Sammankomster	3 poäng
400	–	499	Sammankomster	4 poäng
500	–	599	Sammankomster	5 poäng
600	–	699	Sammankomster	6 poäng
700	–	799	Sammankomster	7 poäng
800	–	899	Sammankomster	8 poäng
900	–	999	Sammankomster	9 poäng
1 000	–	1 099	Sammankomster	10 poäng
1 100	–	1 199	Sammankomster	11 poäng
1 200	–	1 299	Sammankomster	12 poäng
1 300	–	1 399	Sammankomster	13 poäng
1 400	–	1 499	Sammankomster	14 poäng
1 500	–	1 599	Sammankomster	15 poäng
1 600	–	1 699	Sammankomster	16 poäng
1 700	–	1 799	Sammankomster	17 poäng
1 800	–	1 899	Sammankomster	18 poäng
1 900	–	1 999	Sammankomster	19 poäng
2 000	–	2 099	Sammankomster	20 poäng
2 100	–	2 199	Sammankomster	21 poäng
2 200	–	2 299	Sammankomster	22 poäng
2 300	–	2 399	Sammankomster	23 poäng
2 400	–	2 499	Sammankomster	24 poäng
2 500	–		Sammankomster	25 poäng

3. Tävlingsverksamhet (20 poäng)

(Antal deltagare dividerat med 13 är lika med det antal grupper som är poängberättigande)

Kontinuerlig ungdomsverksamhet (10 poäng)

3	–	5 grupper	2 poäng
6	–	10 grupper	4 poäng
11	–	15 grupper	6 poäng
16	–	20 grupper	8 poäng
21	–	grupper	10 poäng

Lägerverksamhet, liknande 1–5 poäng

Idrottsskolor – av tränare ledd utbildning minst 2 ggr/vecka 1–5 poäng

4. Administration (15 poäng)

(Av klubben anställd personal)

Lönebidragsanställd/anställd	2 poäng
Personal, ½ tjänst	2 poäng
personal, 1 tjänst	4 poäng
personal 1 ½ tjänst	6 poäng
Personal, 2 eller fler tjänster	8 poäng

Lokal

Kansli, bemannat	4 poäng
Egna anläggningar	3 poäng

5. Flersektionsföreningar (10 poäng)

Sektioner max 10 poäng

2 poäng/sektion utöver den huvudsakliga idrotten

6. *Ekonomisk verksamhet (20 poäng)*

Kostnader för övergångsersättningar, personliga ersättningar till idrottsutövare, träningsläger utomlands och affärsverksamhet får ej medtagas vid beräkningen av föreningens behov.

Kostnader för verksamhet till vilket det utgår direkta riktade statliga, kommunala eller enskilda bidrag skall minskas med bidraget.

Högst 50 procent av kostnaderna får täckas med intäkter från bingo och lotterier.

FSL:s medlemsorganisationer 1999-10-22

De Handikappades Riksförbund
Rikshemvärnsrådet
IOGT-NTO-rörelsen
KFUK/KFUM
MHF
Astma- och Allergiförbundet
Hjärt- och Lungsjukas Riksförbund
Reumatikerförbundet
Rf Sveriges Lottakärer
Svenska Psoriasisförbundet
Svenska Röda Korset
Sv Sxoutförbundet
Sv Blåbandsförbund
Sv Riksidrottsförbund
RF Unga Musikanter
Hörselskadades Riksförbund
RF f Rörelsehindr Barn o Ungdom
RF Utv st Barn, Ungdomar o Vuxna
Sv Diabetesförbundet
RF Mag och Tarmsjuka
Riksförbundet Sveriges 4 H
Sällskapet Länkarnas Rf
Sveriges Schackförbund
Sveriges Frimärksungdom
Sveriges Bridgeförbund
Svenska Kennelklubben
Sveriges Kvinnl Bilkåres Riksförb
Jägarnas Riksf-Landsbygdens Jägare
Neurologiskt handikappades Rf
Frivilliga Skytterörelsen
Rf f Trafik- och Polioskadade
Pensionärernas Riksorganisation
Sv Sportfiske- och Fiskevårdsförb
Frluftsfrämjandet
Föreningen Norden
FMLS/Förb Funktionsh m läs- o skrivsv

American Car Club Sweden
Förbundet Aktiv Ungdom
Amatörteaterns Riksförbund
Unga Örnars Riksförbund
Svenska Jägareförbundet
Sveriges Modellflygförbundet
Rädda Barnen
Svenska Båtunionen
Sverigefinska Riksförbundet
Sv Ungdomsringen f Bygdekultur
Riksförb Hem o Skola
Sv Motorcyklisters Centralorg
Förbundet Vi Unga
Sjöräddningssällskapet
Länkens Kamratförbund
Riksf för Social o Mental Hälsa
Sveriges Hembydsförbund
Tandvårdsskadeförbundet
Sveriges Körförb Svenska Sångarförb
Sveriges Pensionärsförbund
Svenska Frisksportförbundet
Synskadades Riksförbund
Sveriges Släktforskarförbund
Frivilliga Automobilkårearnas Rf
Sv Ornitologiska Förening
Skytterörelsens Ungdomsorg
ILCO Svenskt förbund för stomioperc
Svenska Epilepsiförbundet
Sveriges Pensionärer Riksförbund
Fören Sveriges Sändareamatörer
SVEROK Sv Roll- och konfliktspelförbund
Motorhistoriska Riksförbundet/MHRF
Sveriges Orkesterförbund
Sveriges Dövas Riksförbund

Rikslotterier

(Källa: Lotteriinspektionen 99-11-19)

<i>Namn</i>	<i>Summa</i>	<i>Tillstånd</i>		<i>Kategori</i>	<i>Diarie Nr</i>
Automobilhistoriska klubben	100 000 kr	1999-06-10	1999-10-29	Kultur	R-881 1999
Cancerfonden	70 000 000 kr	1999-01-01	1999-12-31	Handikapp	R-749 1998
Cancerfonden	12 500 000 kr	1999-08-01	1999-09-30	Handikapp	R-880 1999
Cancerfonden	208 000 000 kr	1999-01-11	1999-12-31	Handikapp	R-786 1998
Centerns Riksorg.	10 000 000 kr	1999-01-15	1999-10-15	Politik	R-717 1998
Folkrörelsemas Lotteribyrå	26 000 000 kr	1999-03-15	2000-03-31	Politik	R-812 1999
Folkrörelsemas Lotteribyrå	378 000 000 kr	1999-01-01	1999-12-31	Politik	R-748 1998
Folkrörelsemas Lotteribyrå	26 000 000 kr	1999-03-15	2000-03-31	Politik	R-813 1999
Folkrörelsemas Lotteribyrå	26 000 000 kr	1999-03-15	2000-03-31	Politik	R-811 1999
Folkrörelsemas	37 500 000 kr	1999-03-01	1999-09-30	Idrott	R-796 1999
Samarb.Org f spel					
Folkrörelsemas	100 000 000 kr	1999-04-01	1999-09-30	Idrott	R-798 1999
Samarb.Org f spel					
Folkrörelsemas	1 800 000 000 kr	1999-08-15	1999-12-31	Idrott	R-799 1999
Samarb.Org f spel					
Folkrörelsemas	15 000 000 kr	1999-03-01	1999-09-30	Idrott	R-667 1999
Samarb.Org f spel					
Folkrörelsemas	300 000 000 kr	1999-01-18	1999-06-15	Idrott	R-493 1997
Samarb.Org f spel					
Folkrörelsemas	2 400 000 000 kr	1998-12-15	1999-06-15	Idrott	R-764 1998
Samarb.Org f spel					
Folkrörelsemas	465 000 000 kr	1999-09-01	1999-12-31	Idrott	R-767 1998
Samarb.Org f spel					
Föreningen Fjärde Världen	200 000 kr	1999-01-11	1999-07	Övrigt	R-773 1998
Ideella Spel AB	9 999 980 kr	1999-02-25	1999-08-29	Handikapp	R-706 1998
Ideella Spel AB	15 000 000 kr	1999-08-30	2000-02-29	Handikapp	R-928 1999
IOGT-NTO	20 000 000 kr	1999-04-01	1999-09-30	Nykterhet	R-759 1999
IOGT-NTO	20 000 000 KR	1998-10-01	1999-03-31	Nykterhet	R-716 1998
IOGT-NTO	200 000 000 kr	1999-01-15	1999-07-31	Nykterhet	R-758 1998
IOGT-NTO	200 000 000 kr	1999-07-20	2000-01-31	Nykterhet	R-625 1999
Kalender Media AB	9 000 000 kr	1999-10-01	1999-12-15	Idrott	R-915 1999
Kalender Media AB	8 000 000 kr	1999-02-01	1999-07-31	Idrott	R-733 1998
Kristdemokraterna	4 000 000 kr	1999-04-15	1999-10-15	Politik	R-827 1999
Lottericentralen AB	6 000 000 kr	1999-01-01	1999-12-31	Hjälporg	R-711 1998

Malmö Idustriförening	3 200 000 kr	1998-11-24	1999-11-22	Kultur	R-631 1998
Motorcykelhistoriska klubben	125 000 kr	1999-05-01	1999-09-30	Kultur	R-792 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-02-10	1999-08-30	Nykterhet	R-778 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	500 000 kr	1999-02-10	1999-08-10	Nykterhet	R-777 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-02-09	1999-08-10	Nykterhet	R-780 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	500 000 kr	1999-02-10	1999-08-10	Nykterhet	R-776 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-02-10	1999-08-10	Nykterhet	R-779 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-895 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 500 000 kr	1999-09-20	2000-03-17	Nykterhet	R-956 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	2 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-902 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-893 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-894 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-02-10	1999-08-10	Nykterhet	R-781 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-901 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-900 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-899 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-898 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-897 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	100 000 kr	1999-02-10	1999-08-10	Nykterhet	R-784 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	1 000 000 kr	1999-05-24	1999-11-24	Nykterhet	R-896 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	100 000 kr	1999-02-10	1999-08-10	Nykterhet	R-782 1999
Motorförarnas Helnykterhetsförbund	2 000 000 kr	1999-02-10	1999-08-10	Nykterhet	R-783 1999

Pensionärernas Riksorganisation	9 000 000 kr	1998-10-01	1999-04-01	Pensionärsorg.	R-684 1998
Rese- och Turistindustrins Barnfond	300 000 kr	1999-08-17	1999-09-04	Hjälporg	R-943 1999
Riksförbundet BRIS	700 000 kr	1999-08-15	1999-11-15	Övrigt	R-709 1999
Riksförbundet BRIS	560 000 kr	1999-01-01	1999-05-15	Övrigt	R-712 1998
Rikshemvärmsrådet	1 250 000 kr	1999-04-15	1999-10-15	Försvarsorg	R-842 1999
Sportalliansen	1 800 000 kr	1999-02-08	1999-04-03	Idrott	R-808 1998
Stiftelsen SOS-Barnbyar	1 200 000 kr	1999-01-15	1999-07-15	Hjälprog	R-554 1998
Stiftelsen	1 980 000 kr	1998-12-01	1999-05-30	Övrigt	R-753 1998
Världsnaturfonden WWF					
Stockholms Stadsmission	2 500 000 kr	1998-10-15	1999-04-15	Hjälporg	R-710 1998
Svenska alliansmissionens Ungdom	500 000 kr	1999-03-01	1999-08-30	Kyrkligt/religon	R-817 1998
Svenska Bilsportförbundet	3 750 000 kr	1999-09-13	2000-09-13	Idrott	R-774 1999
Svenska Båtunionen	1 000 000 kr	1998-11-01	1999-05-31	Övrigt	R-741 1998
Svenska Bössmakargillet	100 000 kr	1999-04-01	1999-09-30	Kultur	R-854 1999
Svenska	400 000 kr	1999-03-15	1999-07-11	Övrigt	R-637 1999
Islandshästföreningen					
Svenska	5 000 000 kr	1999-04-15	1999-10-15	Handikapp	R-862 1999
Psoriasisförbundet					
Svenska Röda Korset	25 000 000 kr	1998-09-01	1999-09-01	Hjälporg	R-513 1998
Svenska Röda Korset	192 500 kr	1999-11-01	2000-01-31	Hjälporg	R-921 1999
Svenska Röda Korset	2 000 000 kr	1999-07-15	2000-07-14	Hjälporg	R-839 1999
Svenska Röda Korset	500 000 kr	1999-07-15	2000-01-14	Hjälporg	R-840 1999
Sveriges Allmänna Konstförening	3 625 000 kr	1999-01-01	1999-11-06	Kultur	R-772 1998
Sveriges Blåbandsungdom	90 000 kr	1998-12-01	1999-03-31	Nykterhet	R-763 1998
Sveriges Dövas	1 000 000 kr	1999-01-01	1999-06-30	Handikapp	R-699 1998
Riksförbund					
Sveriges Riksidrottsförbund	10 000 000 kr	1999-02-01	1999-07-31	Idrott	R-810 1998
Sveriges Riksidrottsförbund	5 000 000 kr	1999-09-20	1999-11-26	Idrott	R-909 1999
Västsvenska Idrottsförbundet	18 900 000 kr	1999-08-12	1999-12-21	Idrott	R-908 1999
Västsvenska Idrottsförbundet	22 050 000 kr	1998-12-22	1999-06-02	Idrott	R-771 1998

Antal Lotterier: 75

Omslutning: 6 507 722 480 kr